

**Az 1720 és 1759 között főnemesi
címet nyert új arisztokrácia
társadalmi helyzete**

BEP198

Tartalom

Az 1720 és 1759 között főnemesi címet nyert új arisztokrácia társadalmi helyzete.....	3
Az első csoport	7
A második csoport.....	19
Eredmények értékelése.....	27
Rövidítések jegyzéke.....	30
Bibliográfia.....	30
Források.....	30
Szakirodalom.....	31
Digitális cédulák.....	32
Adatbázisok	32
Mellékletek.....	33

Az 1720 és 1759 között főnemesi címet nyert új arisztokrácia társadalmi helyzete

Jelen munkámban a 18. században főnemesi címet nyert köznemesség egy szűkebb csoportjával kívánok foglalkozni, vizsgálatom csak azokra a személyekre fog kiterjedni, akik 1720 és 1759 között emelkedtek báróvá vagy gróffá. Azért ezzel a szakasszal foglalkozom, mivel korábbi kutatásaim során kiderült, hogy ha ezt a negyvenéves szakaszt két húszéves részre bontjuk, akkor az 1720 és 1739 közötti időszakban, a következő azonos hosszúságú periódushoz képest, aránytalanul nagyszámú köznemes emelkedett az arisztokraták közé, szám szerint 34 fő, miközben Mária Terézia uralkodásának első 20 évében mindössze 17-en részesültek rangemelésben. A rangemelt személyek szinte kivétel nélkül bárói címet kaptak, összesen 4 személynek sikerült elsőre gróffá válnia, ebből ketten az Esterházy család tagjai voltak, a harmadik személy a Dessewffy családból származott, 1758-ban pedig Fekete György személynek kapta meg az utolsó grófi címet a vizsgált korszakból, így gyakorlatilag ő volt az egyetlen olyan személy, aki úgy vált gróffá, hogy családjának nem volt főnemesi ága a cím elnyerésekor.¹ Egyértelműnek tűnik tehát, hogy a grófi cím sokkal magasabb presztízsű volt ebben az időszakban, mint a bárói, azonban az kérdéses, hogy ez a jelentős különbség kimutatható-e a rangemelt személyek által viselt tisztségek vagy a házastársak társadalmi helyzete alapján?

Elképzelhető magyarázat a második csoport alacsony létszámára az is, hogy Mária Terézia uralkodása alatt a köznemesek csak az 1760-as évekre értek el arra a szintre, ahol már megkaphatták a bárói vagy a grófi címet. Azonban korábban a rangemeléseket egészen a 18. század végéig megvizsgáltam, és annak ellenére, hogy az 1760 és 1779 közötti időszakban valóban a III. Károlyéhoz hasonló létszámmal találkoztam, mivel az itt felemelt új arisztokraták közel fele rögtön grófi címet kapott, úgy gondolom indokolt feltételezni, hogy az 1740 és 1759 közötti bárói csoport lehetett volna nagyobb számú is.²

Véleményem szerint Mária Terézia azzal, hogy ilyen kevés főnemesi címet osztott ki, egy zártabb csoportot kívánt létrehozni, mint az apja. Szerintem a királynő III. Károly rangemelési politikáját nem kívánta gyökeresen megváltoztatni, így ő is főként bárói címeket adott, de annyiban mégis módosított, hogy jobban megválogatta, hogy kiket emel a köznemesek közül főnemessé.

¹ A rangemelt személyek nevét és rangemelésük dátumát az 1. melléklet táblázatában tüntettem fel.

² Az 1720 és 1799 között kiosztott címadoományok időbeli alakulását a 3. melléklet grafikonja mutatja be.

Alaphipotézisem tehát az, hogy ha megvizsgáljuk a két említett időszakhoz kapcsolódó csoportokat, akkor azt fogjuk tapasztalni, hogy III. Károly társadalmilag jelentéktelenebb személyeknek is adott bárói címet például, alacsonyabb rangú katonatiszteknek, megyei hivatalnokoknak, míg Mária Terézia olyan embereket emelt fel, akik a köznemesi társadalmon belül komolyabb pozíciókat birtokoltak, tehát a katonaságban vagy a hivatalnokok között magasabb tisztséget töltöttek be.

Max Weber elgondolása szerint, fontos különbséget tenni aközött, hogy egy adott személy kivel hajlandó házasságot kötni, és aközött, hogy kivel hajlandó egy asztalnál együtt étkezni. Ezt a két fogalmat *connubium*nak és *kommenzalitás*nak nevezi.³ Értелеmszerűen a házasság magasabb szintű kölcsönös elismerést jelent, mint az egy asztalnál étkezés. Weber logikáját követve úgy gondolom, hogy azok az új arisztokraták, akik a hagyományos főnemesi családok tagjai közül választottak házastársat, tényleges részeivé váltak az arisztokraták társadalmának. Ezzel szemben azok, akik a köznemesség soraiból, vagy más új arisztokrata családokból találnak férjet vagy feleséget, alacsonyabb presztízssű famíliának számítottak.

Valószínűnek tartom, hogy az új arisztokraták közül azok, akik az első csoportba tartoznak, nem csak saját, hanem utódaik által is kevesebb sikerrel váltak az arisztokraták társadalmának részévé, mint a második csoportba tartozók, ezért meg kívánom vizsgálni, hogy a rangemelt személyek gyermekei kikkel házasodtak össze. Úgy gondolom, hogy az első csoportba tartozó személyeknél mind a saját, mind pedig a gyermekek házastársai között nagyobb arányban fognak előfordulni köznemesek és új arisztokraták, mint a második csoportba tartozóknál, ahol a hagyományos arisztokrácia családjai dominálnak.

Az új arisztokraták 18. századi helyzetével már többen foglalkoztak korábban. A főnemességen belüli szerepük átalakulásával kapcsolatban fogalmazott meg Vörös Károly és R. Várkonyi Ágnes néhány elképzelést, melyek alapján elmondható, hogy az udvarhű, jól képzett hivatalnokok emelkedése a főnemesi címig az udvar részéről erősen támogatott volt. Így jelentős számban bővült a magyar arisztokrácia magasrangú tisztségeket betöltő köznemesekkel a század folyamán.⁴

³ Max Weber: *Gazdaság és társadalom*. I. kötet. Budapest, Közgazdaságtani és Jogi Könyvkiadó, 1987. 307. o.

⁴ Vörös Károly: *A társadalmi fejlődés fő vonalai*. In: Ember Győző – Heckenast Gusztáv (szerk.): *Magyarország története, 1686 – 1790*. (Pach Zsigmond Pál (főszerk.): *Magyarország története tíz kötetben*. 4. kötet.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989. 682 – 683. o. és R. Várkonyi Ágnes: *A társadalom a 17-18. század fordulóján*. *Társadalomfejlődés és országegység*. In: Ember Győző – Heckenast Gusztáv (szerk.): *Magyarország története, 1686 – 1790*. (Pach Zsigmond Pál (főszerk.): *Magyarország története tíz kötetben*. 4. kötet.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989. 126-132. o.

Az esetek többségében ebből az irányból közelítik meg az új arisztokraták vizsgálatát a kutatók, és nem az egy időszakra eső összes rangemelt köznemest vizsgálják meg. Szijártó M. István és Cserpes Tünde is így tett Nyitott elit? A magyar főméltóságok a 18. században című munkájukban,⁵ melyben a főméltóságot betöltő személyek főnemesi címének régiségét vették alapul, és így kívánták kideríteni, hogy a hagyományos arisztokrata családok mennyiben szorultak ki a vezető hivatalnoki pozíciókból.

Horváth Gyula Csaba a 18. századi főméltóságok családi kapcsolatait vizsgálta meg tanulmányában, melyben leszögezte, hogy a század elején az új arisztokraták élesen elkülönültek rokonságuk alapján a régi elit tagjaitól, azonban a század végére ez az éles elkülönülés eltűnt.⁶ Ennek alapján levonhatnák következtetéseket az általam vizsgált problémára vonatkozóan is, de a Horváth Gyula Csaba által áttekintett csoport tagjai nagyban eltérnek az én csoportom tagjaitól, mivel ő is csak a főméltóságot viselőkkel foglalkozott. Ezeknek a kutatásoknak az eredményeként egyre pontosabb képet alkothatunk az új arisztokraták arányáról a vezető hivatalnokok között, azonban kimaradnak a vizsgálatokból azok a személyek, akik bár a főnemesek közé léptek életútjuk nem a főhivatalnokok közé vezetett.

Az új arisztokrácia tagjainak számát, és a rangemelések dinamikáját próbálta meg feltárni Ballabás Dániel a dualizmus korára vonatkozóan egy 2011-ben megjelent tanulmányában. Ez a munka számomra azért volt fontos, mert betekintést nyerhetem a rangemelt személyek kiválasztásának módjába, bár a Ballabás által leírt információk alapvetően nem az általam vizsgált 18. századra, hanem a 19. század második felére vonatkoznak.⁷

Az általam megvizsgált két csoport összeállításakor tehát a rangemelés tényét vettem alapul, az indigenákat kihagytam a vizsgálatomból, és nem foglalkoztam azokkal sem, akik báróbból gróffá emelkedtek. Így összesen 51 személyből áll a két részhalmazom, az első szakaszhoz tartozóban 34-en, a másodikban 17-en találhatóak. A rangemelések dátumát a Királyi Könyvekben⁸ kerestem ki, ehhez a Magyar Országos Levéltár⁹ honlapján megtalálható digitalizált verziót használtam, melyhez digitális kezelőfelület, illetve digitális cédulák is

⁵ Cserpes Tünde – Szijártó M. István: Nyitott elit? A magyar főméltóságok a 18. században. In: Századok. 144. évf. 2010. 5. szám. 1225-1261.o.

⁶ Horváth Gyula Csaba: A 18. századi magyar főméltóságok családi kapcsolati hálózata. In: Kút. 9. évf. 2010. 1. szám. 56. o.

⁷ Ballabás Dániel: Főnemesi rangemelések Magyarországon a dualizmus korában. In: Századok. 145. évf. 2011. 5. szám. 1215-1244. o.

⁸ Levéltári jelzete: Magyar Országos Levéltár, Budapest, A 57, Magyar kancellária levéltára, Libri regii

⁹ Elérhető a következő címen: <http://mol.arcanum.hu/digilat/opt/a100513.htm?v=moldigilat&a=start&a1=2011.április16>.

tartoztak. Az adatokat a Királyi Könyvekhez tartozó digitális cédulákról olvastam le, melyeken a rangemelésben részesült személyekre vonatkozó életrajzi adatokat is találtam. Az információszerzéshez igyekeztem az adományleveleken kívül másfajta iratokhoz tartozó digitális cédulák tartalmát is felhasználni.

Fontosnak tartottam feltárni a vizsgált személyek életútját is. Nagyrészt sikerült kiderítenem, hogy milyen hivatáscsoporthoz tartoztak a csoportok tagjai. Az információk összegyűjtéséhez az Arcanum DVD könyvtár IV. kötetét használtam,¹⁰ melyen megtalálható Nagy Iván: Magyarország családai című könyve, Kempelen Béla: Magyar nemes családok című munkája, illetve a Turul 1950-ig kiadott számai. Használtam még a Diaeta adatbázist is, melyben a 18. századi országgyűléseken részt vett személyekre vonatkozó adatok találhatók meg.¹¹

Ezeknek a munkáknak az áttekintése után felmerült néhány probléma. A legtöbb esetben a rangemelés szerzett személyek házastársainak nevét sikerült megtalálnom, a házasságkötés dátumát azonban többnyire nem, így nem tudom, hogy arisztokrataként házasodott-e meg az adott személy, vagy még köznemesként, pedig ennek lehetett jelentősége a leendő házastárs házasodási hajlandóságával kapcsolatban. Úgy döntöttem, hogy ennek ellenére feltüntetem a rangemelt személyek házastársainak társadalmi státuszát is, mivel így összehasonlíthatjuk a főnemesi címmel már nagyrészt vélhetően rendelkező gyermekek házasodási stratégiájával.

Problémát okozott az is, hogy a gyerekek közül valószínűleg többen nem élték meg a felnőttkort, azonban az általam vizsgált munkákban erre ritkán találtam konkrét utalást, így őket is azok közé kellett sorolnom, akiknél nem sikerült kiderítenem, hogy kivel házasodtak össze. Az összegyűjtött adatok kiértékelése szempontjából fontosnak tartom tisztázni, hogy kiket tekintettem új arisztokratáknak, úgy döntöttem, hogy azokat a személyeket sorolom ebbe a csoportba, akik vagy maguk szerezték meg főnemesi címüket, vagy közvetlen felmenőjük.¹² Azon arisztokrata családok tagjait, akiknek a felmenői ennél korábban megkapták a főnemesi címüket, hagyományos arisztokratáknak neveztem.

A következő két alfejezetben szeretném jellemezni a két vizsgált csoportot az életutakra vonatkozó adatok alapján. Elsősorban nem komplett karrieríveket szerettem volna

¹⁰ Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD] A következőkben az erről a DVD-ről származó Nagy Iván: Magyarország családai köteteket a következő formában hivatkozom: N. I.: kötetszám. (Ha nem az éppen tárgyalt családnál találtam meg a vonatkozó adatot családnév.), Kempelen Béla: Magyar nemes családok című művére pedig így hivatkozom: K. B.: kötetszám. (mint Nagy Ivánnál).

¹¹ Az adatbázis elérhető a következő címen: <http://szijarto.web.elte.hu/diaeta-index.html> 2011. április 16. A Diaeta adatbázis 2010. október 14-i verzióját használtam.

¹² Ami az esetek többségben az apjukat jelentette.

felvázolni, hanem arra voltam kíváncsi, hogy nagyjából honnan indult a rangemelt személyek pályája, majd milyen szintig sikerült elérniük életük során. Feltüntettem azt is, hogy a házastársak családjai mikor szereztek nemesi címet,¹³ főnemesi rangemelést, illetve indigenátust.¹⁴

Az első csoport

Az általam vizsgált 40 éves korszakban bárói rangemelést elsőként pohronczi szelepcsényi Jokay János¹⁵ kapott. Ő katonai pályát futott be. Bárói címét 1720. március 10-én szerezte, ekkor lovas kapitány volt.¹⁶ Neje Schédy Mária volt,¹⁷ tőle egy lánya, Zsuzsanna született, kinek férje Lehoczky Márton báró volt,¹⁸ aki 1710-ben nyert báróságot.¹⁹ Nagy Iván: Magyarország családai pótkötetében²⁰ a Jokay család Ásvai Jókay családként szerepel, pogrameczi előnévvel. Azonban úgy tűnik, hogy az ebben szereplő János Bálint ugyanaz a személy, mint aki az oklevélben János néven szerepel. A pótkötetben Jánosnak nem csak egy lánya van, hanem négy név szerint, Anna Kata,²¹ M.²² Terézia, kinek férje báró Mitrovsky Erneszt, és M. Bora.²³ Emellett megtudhatjuk, hogy Lehoczky Márton báró tábornoki rangban szolgált, és hogy a lányok mellett volt két fia is Jánosnak, János Bálint és Emánuel. A Mitrovsky családból származó Károlyt 1791-ben honfűsítették, tehát egy indigena családról van szó.²⁴ Az Oseczky család melyből Anna Kata ismeretlen keresztnévű házastársa került ki pedig, köznemes volt.²⁵

A sorban a következő Babocsay Pál, akit 1720 szeptemberében emeltek bárói rangra.²⁶ A cím adományozásakor még csak ezredes, később megszerezte a tábornoki rangot.²⁷ A bárói címet odaítélő oklevélen feltüntették rokonai egy részét,²⁸ innen tudjuk, hogy neje Márffy Krisztina volt, gyerekei pedig László, Ignác, Elek, József, Borbála²⁹ és Julianna, kinek férje

¹³ Csak akkor írtam le a nemesi cím megszerzésének dátumát, ha nem emelkedtek tovább a vizsgált család tagjai.

¹⁴ Abban az esetben, ha egy család idegen eredetű volt, de nem honosította magát nem soroltam őket külön csoportba, hanem az indigenákkal egy halmazba tettem.

¹⁵ Az adománylevélhez tartozó cédulák helyesírását követem a nevek írásánál.

¹⁶ MOL A57 Libri regii rekord: 33.99, vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 108. o.

¹⁷ A Schédy család nemesi címéről nem találtam megbízható feljegyzést, ennek ellenére logikusnak tartom a köznemesekhez sorolni.

¹⁸ N. I.: X. (Szelepcsényi családnál)

¹⁹ N. I.: VII. (Lehótzky néven)

²⁰ N. I.: Pótlék kötet. (Ásvai Jókay családhoz betoldva, pogrameczi előnévvel)

²¹ Oseczkyné

²² Nagy Iván rövidítve adja meg a nevét, valószínűleg Mária.

²³ Hajadon.

²⁴ N. I.: VII. (Mitrovsky néven)

²⁵ K. B.: VIII.

²⁶ MOL A57 Libri regii rekord: 33.235, vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 291. o.

²⁷ Diaeta.

²⁸ MOL A57 Libri regii rekord: 33.235

²⁹ Magyarosyné

vajai Vajay István volt.³⁰ Nagy Iván nem tud arról, hogy József nevű fia lenne Pálnak, de a rokonokról részletesebb jellemzést ad.³¹ Pál gyermekei közül László feleségét Styrum Amáliának hívták, Borbála³² 1771-ben halt meg, Ignác felesége Szluha Eleonóra volt, Elek pedig elesett Belgrádnál. Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy a Babocsay családból a Pál előtti és utáni generációk erősen kötődtek a hadsereghez, ahol komoly karriert sikerült befutniuk. Tehát emelkedésük útja a katonai szolgálaton keresztül vezetett el a bárói címig. A házastársak közül a Márffy család valószínűleg köznemes volt,³³ a Styrum családból gróf Styrum Miksa Vilmos 1741-ben indigenátust nyert.³⁴ Szluha Eleonóra pedig az alább tárgyalásra kerülő, bárói rangemelésben részesült Szluha Ferenc lánya volt.³⁵ A Magyarosyak pedig köznemesek voltak.³⁶ A család bárói ága később kihalt.³⁷

A harmadik személy, aki ebben az időszakban kapott bárói címet szentiváni és bethlenfalvi Szentiványi János volt. Ő a hivatalnokok közé tartozott. Az oklevélből megtudhatjuk, hogy királyi tanácsosként, és országbírói ítélőmesterként tevékenykedett a rangemelés megszerzéséig, amelyre 1721. január 15-én került sor.³⁸ Karrierje során Bereg vármegye főispánja, II. Rákóczi Ferenc testőreinek ezredese, 1716-tól Zemplén vármegye alispánja, a Királyi Tábla bárója és császári királyi tanácsos volt.³⁹ Az országgyűléseken rendszeresen részt vett, 1708 és 1715 között, ebben az időszakban az Újszerzeményi Bizottság munkájában is részt vett, majd ott volt 1722-ben, végül, 1728-ban.⁴⁰ Az adományt tanúsító oklevél tartalmazott néhány adatot a rokonságára vonatkozóan, eszerint neje Geltovics Klára volt, gyerekei pedig József, Anna és Julianna.⁴¹ Nagy Iván a rokonokkal kapcsolatban némileg eltérő adatokat közöl.⁴² Szerinte, gyermekeit pedig a következők voltak: József, Anna, kinek férje báró Sennyey László volt, Teréz, férje báró Barkóczy Károly, illetve volt egy kideríthetetlen nevű lánya is,⁴³ kinek férje gróf Stadniczky volt. A házastársak közül a Geltovics családra vonatkozóan nem találtam adatot, a Sennyeyek már

³⁰ Az oklevélben Vaiai István néven szereplő személy valójában az általam a második csoportban vizsgált vajai Vajay István új arisztokrata. A kérdést Vajay István bemutatásánál tisztázom. A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 292. o.

³¹ N. I.: Pótlék kötet. (Nagy- Szarvi előnévvel)

³² Nagy Ivánnál Bora.

³³ K. B.: VII.

³⁴ N. I.: X.

³⁵ Szluha Márton: A Szluha család története. Budapest, Szluha Márton, 1996. VI. genealógiai tábla.

³⁶ K. B.: VII.

³⁷ N. I.: I.

³⁸ MOL A57 Libri regii rekord: 33.251, vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 321. o.

³⁹ N. I.: X.

⁴⁰ Diaeta. (előneve Szent-Iványi)

⁴¹ MOL A57 Libri regii rekord: 33.251

⁴² N. I.: X.

⁴³ Feltételezhetjük, hogy ő volt az adománylevélben említett Julianna.

1606-tól rendelkeztek bárói címmel,⁴⁴ Barkóczy Károly esetében az alább részletesebben tárgyalt apja Zsigmond részesült a rangemelésben⁴⁵ 1722-ben,⁴⁶ gróf Stadniczky pedig valószínűleg nem honfiúsította magát. A bárói ág Szentiványi János fiában, Józsefben kihalt.⁴⁷

A következő személy Mesko Ádám, aki testvérének Jakabnak két gyermekével, Jakabbal és Katalinnal együtt kapott bárói címet 1721. július 12-én. Az oklevélből megtudhatjuk, hogy Ádám aransarkantyús vitéz, és királyi tanácsos volt. Az adománylevélben szereplő két másik személyről, Jakabról és Katalinról nem szerepel életrajzi adat.⁴⁸ Ádám az országgyűlések rendszeres résztvevője volt, több bizottság munkáját is segítette. 1708 és 1715 között nádori ítélőmester, Moson vármegye követe, de ott volt 1722-1723-ban és 1728-1729-ben is.⁴⁹ Az oklevélben a rokonaira vonatkozó információkból az derült ki, hogy neje Körtessy Mária volt, gyermekeit Évának, Máriának, Teréziának és Franciskának hívták.⁵⁰ Az adománylevélben szereplő másik két személyről szinte semmilyen életrajzi adatot nem találtam. Mesko Jakabról nehéz pontosan megállapítani, hogy mi vonatkozik az ő életére, és mi az apjáéra, aki szintén Jakab volt.⁵¹ Valószínűnek tűnik azonban, hogy felesége Hegymeghy Borbála volt.⁵² A Körtessy⁵³ és a Hegymeghy⁵⁴ család tagjai is köznemesek közé tartoztak.

Szalai Barkóczy Zsigmond 1722. január 23-án szerzett bárói címet III. Károlytól.⁵⁵ A rendelkezésemre álló életrajzi adatokból úgy tűnik, hogy Barkóczy Zsigmond nem futott be tisztségei alapján magas hivatalnoki pályát. Az oklevél szerint a Királyi Tábla esküdt ülnöke és Zemplén vármegye alispánja volt. Ezen kívül az országgyűléseket rendszeresen látogatta, mágnásként megjelent az 1722-1723-as, a 1728-1729-es és az 1741-esen is.⁵⁶ Családjáról az adománylevélből tudjuk, gyermekeit Imrének, kinek felesége Erdődy Franciska grófnő volt,⁵⁷ Mihálynak és Sándornak hívták.⁵⁸ Nagy Iván⁵⁹ Sándor helyett, Károlyt tünteti fel harmadik

⁴⁴ N. I.: X.

⁴⁵ N. I.: I.

⁴⁶ MOL A57 Libri regii rekord:33.347 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 532. o.

⁴⁷ N. I.: X.

⁴⁸ MOL A57 Libri regii rekord: 60.87/a, vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 60. kötet - 190. o.

⁴⁹ Diaeta. (Meskó néven)

⁵⁰ MOL A57 Libri regii rekord: 60.87/a

⁵¹ Diaeta.

⁵² N. I.: VII.

⁵³ K. B.: VI. (Körtessi néven)

⁵⁴ K. B.: V. (Hegymegi néven)

⁵⁵ MOL A57 Libri regii rekord:33.347 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 532. o.

⁵⁶ Diaeta.

⁵⁷ N. I.: Pótkötet. (Barkóczy családnál.)

⁵⁸ N. I.: X. (Szentiványi családnál.) Pótkötet. (Barkóczy családnál.)

⁵⁹ N. I.: I.

gyermekként, akinek a felesége a korábban már említett Szentiványi Borbála volt,⁶⁰ illetve szerepeltet egy Konstancia nevű lányt, aki Perényi Sándorhoz ment hozzá.⁶¹ A házastársak közül az Erdődy és a Perényi család is jóval korábban kapta meg a főnemesi címét.⁶²

Engelshoffeni Poncz Ferenc Lipót a következő a kronológiai sorban, aki 1722. augusztus 10-én részesült bárói rangemelésben.⁶³ Az oklevél kiállításakor katonaként szolgált kapitányi rangban.⁶⁴ 1747. október 20-án tábornagyként a katonai hatóságot képviselte Temesváron a marosi és tiszai határőrvidék magyar megyerendszerbe való bekebelezését tárgyaló bizottságban.⁶⁵ Rokonairól nem találtam releváns adatokat.

Újváry László, és testvére Ádám, 1722. augusztus 10-én emelkedett a bárók közé.⁶⁶ László ekkor kapitányként szolgált a hadseregben, Ádám pedig zászlós volt. Életrajzi adatok terén mind a kettőjükről meglehetősen szerény mennyiségű információt találtam. Lászlóról tudjuk, hogy részt vett az 1728-1729-es és az 1741-es diétán mágnásként.⁶⁷ Ádámról pedig valószínűnek tűnik, hogy az adományozás évében elhunyt. László és Ádám apja Imre volt, aki magyar királyi udvari lajstromozóként dolgozott, emellett levéltári őr, és aransarkantyús vitéz volt, tehát befolyásos személynek számíthatott, és ez akár a fiai rangemelésében is komoly szerepet játszhatott.⁶⁸ Újváry László felesége az új arisztokrata Száraz Erzsébet bárónő volt.⁶⁹

Felső és alsósurányi Sigray József 1724. május 26-án érdemelte ki a bárói címet. Az oklevél szerint aransarkantyús vitéz, királyi tanácsos és a Magyar Kancellária tanácsosa volt.⁷⁰ Az országgyűléseken rendszeresen részt vett, az 1708-1715-ös diétán Vas vármegye követe. 1708-ban királyi táblai ülnök, 1709-ben már táblabíró. 1731 és 1740 között helytartótanácsi főúri tanácsos,⁷¹ 1739-ben pedig már Somogy vármegye főispánja.⁷² Rokonairól az oklevél annyit árul el, hogy felesége Gössinger Mária Magdolna volt, gyerekei

⁶⁰ N. I.: X. Szentiványi családnál

⁶¹ N. I.: Pótkötet.

⁶² N. I.: IX. Bár Perényi Sándort nem sikerült pontosan beazonosítanom a megfelelő családfákon, így nincs kizárva, hogy ő a köznemesi ághoz tartozott, a továbbiakban mégis bárónak tekintem.

⁶³ MOL A57 Libri regii rekord:34.19 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 34. kötet - 38. o.

⁶⁴ MOL A57 Libri regii rekord:34.19

⁶⁵ Diaeta. (Poncz von Engelshofen néven)

⁶⁶ MOL A57 Libri regii rekord:34.21 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 34. kötet - 42. o.

⁶⁷ Diaeta. (Újváry néven)

⁶⁸ N. I.: XI.

⁶⁹ N. I.: XI. Száraz családnál jelölt Újváry tábornok más nem lehetett, mivel Ádám fiatalon meghalt.

⁷⁰ MOL A57 Libri regii rekord:34.245 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 34. kötet - 551. o.

⁷¹ Diaeta.

⁷² N. I.: X.

pedig Károly, illetve Lajos.⁷³ Sigray József feleségének családja, a Gössinger család, 1660-ban kapott nemesi címet.⁷⁴

Nagymihályi Sztáray Imre 1725. június 23-án részesült bárói rangemelésben. Az adománylevélből megtudhatjuk, hogy a Szepesi Kamarai Adminisztráció tanácsosa volt,⁷⁵ később grófi rangra emelték.⁷⁶ Az országgyűlésen négy alkalommal is megjelent, 1728-1729-ben, 1741-ben, 1751-ben, illetve 1764-1765-ben, az utolsó két alkalommal már mint Ung vármegye főispánja.⁷⁷ Két feleségétől, gróf Zichy Annától és báró Desfaigny de la Tournelle Teréztől a következő gyerekei születtek, Leopoldina, férje Barkóczy János, János Fülöp, aki Ung vármegye főispánja volt, felesége gróf Migazzi Bora, Anna Mária, aki császári királyi udvarhölgyként teljesített szolgálatot, Antal, aki táborszernagy lett és Mihály, aki Szabolcs vármegye főispánja volt, feleségei: Haller grófnő⁷⁸ és Esterházy Eleonóra grófnő.⁷⁹ A házastársak családjai közül a Zichy család a 17. századtól rendelkezett grófi címmel,⁸⁰ a Desfainy család valószínűleg idegen eredetű volt. Barkóczy János Kempelen Béla szerint a család köznemesi ágához tartozott.⁸¹ A Migazzi család 1756-ban nyert indigenátust,⁸² a Haller család 1699-ben kapott bárói címet, így ekkor léptek a főnemeseik közé.⁸³ Esterházy Eleonóra az ifjabb grófi ághoz tartozott az Esterházy családon belül, tehát hagyományos arisztokratának tekinthető.⁸⁴

A következő személy ikladi Szluha Ferenc, aki 1726. augusztus 25-én nyert bárói címet, ekkor királyi tanácsos volt az oklevél szerint.⁸⁵ Életét jelentősen befolyásolta a Rákóczi Ferenc-féle szabadságharc, melyben a kurucok, majd a császáriak oldalán is szerepet vállalt. 1708-ban információkat ígért a császáriaknak, ugyanebben az évben Rákóczi főbírája, a szabadságharc alatt országos hadi főpénztárnok. 1709-ben érsekújvári kapitány.⁸⁶ 1710. augusztus 22-én, elpártolt a kurucoktól, és az esztergomi érsek szolgálatába állt. Az 1708-1715-ös országgyűlésen Szamos vármegye követe. 1715 és 1722 között személynöki ítélőmester. 1722-1723-as diétán részt vett, 1722-ben indítványozta a Pragmatica Sanctio

⁷³ MOL A57 Libri regii rekord:34.245

⁷⁴ K. B.: IV.

⁷⁵ MOL A57 Libri regii rekord:35.101 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 293. o.

⁷⁶ 1747. 04. 06. MOL A 57 Libri regii rekord:40.257

⁷⁷ Diaeta.

⁷⁸ Pontos keresztnéve nem ismert.

⁷⁹ N. I.: X.

⁸⁰ N. I.: XII.

⁸¹ K. B.: I.

⁸² K. B.: VII.

⁸³ K. B.: IV.

⁸⁴ N. I.: IV.

⁸⁵ MOL A57 Libri regii rekord:35.160 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 439. o.

⁸⁶ N. I.: X.

elfogadását.⁸⁷ Rokonairól az oklevélből tudjuk, hogy felesége Konkoly Thege Julianna volt,⁸⁸ gyermekei közül György grófi rangra emeltetett,⁸⁹ János jezsuitának állt, illetve volt egy lánya is, akit Eleonórának hívtak. Szluha György Sinzendorf Róza grófnőt vette el,⁹⁰ akinek János nevű felmenője 1700-ban honfűsített, ⁹¹ Eleonóra pedig a korábban már tárgyalt Babocsay Ignác neje volt.⁹² Szluha Ferenc feleségének családja valószínűleg a már a 15. században is rendelkezett nemesi címmel.⁹³

A következő személy, aki kiérdemelte a bárói rangot Abbiate Rókus Lipót volt, aki 1726. december 23-án kapta a rangemelést, ekkor milánói helytartó volt.⁹⁴ Őt gyakorlatilag indigenának kell tekintenem, mivel látszólag semmi nem kötötte a bárói címén kívül Magyarországhoz.

A következő oklevélen öt személy neve szerepelt, ezek közül az első rigliczei Luzsénszky László Istváné, akivel együtt testvérei Imre, Ferenc, János és Sándor is megkapták a bárói rangemelést 1727. május 20-án. Életrajzi adatok főként László Istvánról állnak rendelkezésre, az oklevél szerint, skopjei püspök, gáborjáni perjel, váradi kanonok, békési főesperes és királyi tanácsos volt.⁹⁵ Ezen kívül tudjuk még róla, hogy 1733-ban váradi püspökké nevezték ki, valamint ebben az évben már Bihar vármegye főispánja volt.⁹⁶ A másik négy jutalmazott személyről különösebben életrajzi adatok nem állnak rendelkezésemre. A házastársak tekintetében Luzsénszky László István nem rendelkezhetett törvényes feleséggel, Imre Gombos Ilonát vette el,⁹⁷ aki elképzelhető, hogy az 1708-ban bárói címet nyert Gombos Imre lánya volt.⁹⁸ Ferenc felesége Vass grófnő volt,⁹⁹ akinek a családja elméletileg csak 1744-ben szerezte meg a grófi címet.¹⁰⁰ János felesége a Nolten családból került ki,¹⁰¹ amely egy indigena család volt, 1715-ben honfűsítették őket.¹⁰² Gyermekeik közül János fia, Károly egy Almásy grófnőt vett el.¹⁰³ Az Almásyak azonban csak 1771-ben szereztek grófi címet.¹⁰⁴

⁸⁷ Diaeta.

⁸⁸ MOL A57 Libri regii rekord:35.160 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 439. o.

⁸⁹ MOL A 57 Libri regii rekord:39.269

⁹⁰ N. I.: X.

⁹¹ K. B.: XI. Zinzendorf néven.

⁹² N. I.: X.

⁹³ N. I.: VI.

⁹⁴ MOL A57 Libri regii rekord:35.182 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 527. o.

⁹⁵ MOL A57 Libri regii rekord:35.228 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 631. o.

⁹⁶ N. I.: VII. (Luzsénszky néven)

⁹⁷ N. I.: VII. (Luzsénszky néven)

⁹⁸ N. I.: IV. A továbbiakban köznemesként kezelem, mivel nem tudtam bebizonyítani, hogy Gombos Imre lánya volt a vizsgált személy.

⁹⁹ N. I.: VII. (Luzsénszky néven)

¹⁰⁰ N. I.: XII.

¹⁰¹ N. I.: VII. (Luzsénszky néven)

¹⁰² N. I.: VIII.

¹⁰³ N. I.: VII. (Luzsénszky néven)

Jánosnak volt még egy fia, akit Józsefnek hívtak, és egy Weisz bárónőt vett el.¹⁰⁵ A Weisz család 1729-ben kapott bárói címet, így bár nem tudom mi volt a hölgy pontos neve, új arisztokratának tekintem.¹⁰⁶ Imre gyerekei közül Alajos a valószínűleg idegen eredetű Matyasovszky Jozefát vette nőül, Mária egy Palocsay báróhoz ment hozzá,¹⁰⁷ kinek neve közelebbről nem ismert, de valószínű, hogy az 1700-ban báróságot nyert új arisztokrata Palocsay család tagja volt,¹⁰⁸ ezenkívül volt még egy György nevű fiuk, aki Berényi Erzsébet grófnőt vett el.¹⁰⁹ A Berényi család több ága is főnemesi címet szerzett, magyar bárói címet először 1655-ben, így nem tekinthetőek új arisztokratának.¹¹⁰

Szeleczy Márton 1727. október 22-én lépett a bárók közé, ekkor királyi tanácsos és alországbíró volt.¹¹¹ Életpályája abból a szempontból rendkívül érdekes, hogy a vizsgált személyek közül ritkán fordul elő, hogy valaki jelentős katonai és hivatalnoki pályát is befusson. Szeleczy Márton karrierjét először katonaként kezdte, Glockelsbergi Detrik lovasezredében szolgált kapitányként, majd gróf Nádasdy Ferenc ezredében volt őrnagy. 1705-ben Rákóczi foglyul ejtette, ami katonai pályafutásának végét is jelentette. Később Pest vármegye alispánjaként szerepel, majd pedig alországbíró lett.¹¹² Az országgyűléseken meglehetősen aktívan részt vett, ott volt 1722-23-ban, 1728-29-ben és 1741-ben is.¹¹³ Rokonairól az oklevélből tudjuk, hogy feleségét Sokoray Mária Erzsébetnek hívták.¹¹⁴ A bárói ág Mártonban kihalt.¹¹⁵ A Sokoray család valószínűleg Darkó néven található meg Kempelen Bélánál, és a 18. század közepén nemesi címmel rendelkeztek.¹¹⁶

A következő rangemeléshez tartozó oklevélen ismét több név szerepelt, Sigray Jánosé, illetve Lászlóé. Közülük János aranysarkantyús lovag és kamarai tanácsos volt. A bárói címet 1728. december 10-én kapták.¹¹⁷ János a korábban már báróvá emelt József testvére,¹¹⁸ 1708-tól királyi táblai ülnök, majd alnádor, pozsonyi kamarai tanácsos, végül

¹⁰⁴ K. B.: I.

¹⁰⁵ N. I.: VII. (Luzénszky néven)

¹⁰⁶ N. I.: XII.

¹⁰⁷ N. I.: VII. (Luzénszky néven)

¹⁰⁸ N. I.: IX. A közeli dátum miatt új arisztokratának tekintem a vizsgált Palocsay bárót.

¹⁰⁹ N. I.: VII. (Luzénszky néven)

¹¹⁰ Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I. kötet. Budapest, Natura, 1990. 155. o.

¹¹¹ MOL A57 Libri regii rekord:36.170 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 397. o.

¹¹² N. I.: X.

¹¹³ Diaeta.

¹¹⁴ MOL A57 Libri regii rekord:36.170

¹¹⁵ N. I.: X.

¹¹⁶ Arcanum: Kempelen Béla: Magyarország családai. III. (sokorai Darkó néven)

¹¹⁷ MOL A57 Libri regii rekord:36.116 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 292. o.

¹¹⁸ 1724. május 26-án nyerte a bárói címet. A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 34. kötet - 551. o.

altárnok és országos főpénztárnok volt. 1763-ban 66 évesen mag nélkül halt meg.¹¹⁹ János unokaöccse volt László, aki Ferenc¹²⁰ fia volt.¹²¹ Élete során három országgyűlésen is részt vett, először az 1722-1723. évin majd 1728-1729-ben, végül 1741-ben mágnásként.¹²²

Száraz György 1731. április 27-én kapott bárói címet.¹²³ A személynőkök között több esetben is megfigyelhető, hogy az apjuk, vagy ők maguk szerzik meg a bárói vagy grófi címet¹²⁴ erre jó példa Száraz György is, aki 1724 és 1730 között töltötte be ezt a tisztséget.¹²⁵ Pályája kezdeti szakaszáról annyit érdemes tudni, hogy az 1708-1715-ös országgyűlésen távollévők követeként részt vett, később pedig miután 1731-ben bárói címet kapott, az udvari kancellária tanácsosa lett.¹²⁶ Rokonairól az oklevélben¹²⁷ is beszámolnak, feleségét Daróczy Katalinnak hívták, gyermekeit pedig Antalnak, Tamásnak, Juliannának, Anna Máriának és Erzsébetnek. Nagy Iván ezenkívül megemlíti még, hogy Julianna férje Rudnyánszky József volt, Erzsébeté Újváry tábornok, élt egy Kata nevű lánya is, ezenkívül megjegyzi, hogy a család Tamásban férfiágon kihalt.¹²⁸ A MOL digitális cédulái közül egy birtok átruházáshoz kapcsolódón azt olvashatjuk, hogy Anna Mária férje Prenner János volt¹²⁹ A házastársak családjai közül a Prenner valószínűleg idegen eredetű, a Daróczy család valószínűleg köznemes volt,¹³⁰ Rudnyánszky József 1773-ban szerzett bárói címet,¹³¹ Újváry tábornok pedig vélhetően a korábban már tárgyalt Újváry László tehát új arisztokrata.¹³²

A következő személy, aki bárói címet szerzett, Gyulay Ferenc volt. A rangemelés adományozási dátuma 1732. május 12-e. Az oklevélből annyi életrajzi adat derül ki róla, hogy Komárom vármegye alispánjaként és királyi tanácsosként működött.¹³³ Megtévesztő módon volt a magyar főnemesi családok között egy másik Gyulay család is, mely a maros-némethi előnévvel rendelkezett. Nagy Iván tévesen Magyarország családai című művében ehhez a családhoz sorolta be a jelen vizsgálathoz tartozó Gyulay Ferencet is, azonban 1884-ben a Turulban közöl egy cikket, melyben helyesbíti korábbi tévedését, és több fontos életrajzi adatot is leír a báróról. A cikkből tudhatjuk, hogy 1724-ben választották Komárom vármegye

¹¹⁹ N. I.: X.

¹²⁰ II. Ferenc

¹²¹ N. I.: X.

¹²² Diaeta.

¹²³ MOL A57 Libri regii rekord:36.290 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 587. o.

¹²⁴ Grassalkovich Antal, Koller Ferenc, Szvetics Jakab.

¹²⁵ N. I.: X.

¹²⁶ Diaeta.

¹²⁷ MOL A57 Libri regii rekord:36.290

¹²⁸ N. I.: X.

¹²⁹ MOL A57 Libri regii rekord:42.207/y

¹³⁰ K. B.: III.

¹³¹ MOL A57 Libri regii rekord:50.52 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 50. kötet - 80. o.

¹³² Újváry László testvére Ádám korán meghalt, így nem lehetett tábornok. (Korábban idéztem az Újváryaknál)

¹³³ MOL A57 Libri regii rekord:36.358 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 705. o.

első alispánjává, 1732-ben báróságra emelték, 1738-ban Ung vármegye főispánja lett, ezt a tisztséget 1754-ig viselte.¹³⁴ 1735-ben grófi rangra emelték.¹³⁵ Feleségéről szintén a Nagy Iván cikk számol be, e szerint a neve Falussy Borbála volt. Gyerekeikről nem sokat lehet tudni, valószínűleg a grófi ág Ferencben kihalt.¹³⁶ A Falussy család tagjai 1632-ben nyertek nemesi címet ábrahámi előnévvel.¹³⁷

Gyaraki Grassalkovich Antal bárói rangemelése 1732. május 26-án került kiadásra. Grassalkovich Antal azok közé a hivatalnokok közé tartozott, akik személynökként emelkedtek a főnemesek közé. Az oklevél szerint az adományozáskor személynök és királyi tanácsos volt.¹³⁸ Életéről oldalakon keresztül lehetne írni, ahogy ezt Fallenbüchl Zoltán korábban már meg is tette,¹³⁹ de jelenlegi munkámban elegendőnek tartom csak karrierje fontosabb eseményeit kiemelni. 1716-ban Budán kincstári ügyész, majd 1720-ban a királyi ügyek igazgatója volt.¹⁴⁰ 1731 és 1748 között személynökként szolgálja az udvart,¹⁴¹ 1741-ben részt vett a diétán, melyen megpróbálja rávenni az alsótáblát, hogy fogadják el Mária Terézia javaslatát,¹⁴² később ez is szerepet játszott abban, hogy 1743-ban grófi rangra emelték.¹⁴³ 1748-tól kamaraelnök, valamint Nógrád vármegye főispánja és főlovászmester.¹⁴⁴ 1767-ben a Szent István-rend nagykeresztjével tüntették ki. 1771-ben halt meg, élete során olyan magas tisztségeket töltött be, melyek magasan kiemelik a többi új arisztokrata közül.¹⁴⁵ A Magyarország családaiából tudjuk, hogy feleségeit Lang Erzsébetnek, Klobusiczky Krisztinának és Teréziának hívták. Gyerekei között csak egy fiú volt,¹⁴⁶ őt Antalnak hívták, később Antal hercegi címet nyert a családnak, rajta kívül még lányai voltak Franciska, Erzse, Klára és Teréz.¹⁴⁷ Grassalkovich Antal feleségei közül Lang Erzsébet valószínűleg köznemes volt, Klobusiczky Krisztina és Terézia pedig abból a Klobusiczky családból származtak, mely előbb 1695-ben bárói, majd 1756-ban grófi címet nyert, de Krisztina nagyapja szerezte a bárói címet így nem tekintem őket új arisztokratáknak.¹⁴⁸ A gyerekek közül, Antal felesége

¹³⁴ Arcanum: Nagy Iván: A kihalt gróf Gyulay családról. In: Turul. 1884. 2. szám.

¹³⁵ 1735.03.30. MOL A 57 Libri regii rekord:37.230

¹³⁶ Arcanum: Nagy Iván: A kihalt gróf Gyulay családról. In: Turul. 1884. 2. szám.

¹³⁷ K. B.: IV.

¹³⁸ MOL A57 Libri regii rekord:36.380 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 762. o.

¹³⁹ Fallenbüchl Zoltán: Grassalkovich Antal: Főnemes és hivatalnok a XVIII. században. Gödöllő, Városi Múzeum, 1996.

¹⁴⁰ N. I.: IV.

¹⁴¹ N. I.: IV.

¹⁴² Diaeta.

¹⁴³ MOL A 57 Libri regii rekord:39.241

¹⁴⁴ N. I.: IV.

¹⁴⁵ Diaeta.

¹⁴⁶ Aki megélte a felnőttkort.

¹⁴⁷ N. I.: IV.

¹⁴⁸ N. I.: VI.

Esterházy Anna Mária hercegnő volt, Franciska férje gróf Draskovich János, Erzsét gróf Esterházy Ferenc vette el, Klárát gróf Esterházy Gábor, Terézt pedig gróf Forgách Gábor.¹⁴⁹ Ezek közül egyik család sem tekinthető új arisztokratának.

A következő, aki rangemelésben részesült, Zichy Ádám, aki 1732. szeptember 29-én kapott bárói címet, ekkor királyi tanácsos és a Dunántúli kerületi tábla elnöke volt.¹⁵⁰ Életrajzi adatairól annyit tudunk, hogy részt vett az 1722-1723-as országgyűlésen Bács vármegye követeként, és az 1728-1729-es diétán nádori ítélőmesterként. 1731-től a Dunántúli ítélőtábla elnöke. 1739 és 1741 között a Hétszemélyes Tábla főnemesi ülnöke, 1741-ben a diétán már mágán.¹⁵¹ Nagy Iván szerint Zichy Ádám utód nélkül halt meg.¹⁵²

A következő vizsgált személy egy katona, Splényi Gábor Antal volt, aki 1735. május 21-én lépett a bárók közé, ekkor lovassági ezredes volt.¹⁵³ Életéről annyit tudunk, hogy 16 éves korábban apja ezredébe lépett, majd fokozatosan emelkedett egyre feljebb a ranglétrán a fizetés nélküli kapitányságig. 1733-ban saját pénzén ezredet állított ki, és Németországban harcolt a francia háborúban, végül lovassági tábornok és valóságos belső titkos tanácsos lett.¹⁵⁴ Rokonairól az oklevélből tudjuk, hogy gyermekeit László Ignácnak,¹⁵⁵ Ferenc Józsefnek,¹⁵⁶ Gábor Antalnak,¹⁵⁷ Máriának, Zsófiának és Évának.¹⁵⁸ Nagy Iván megemlíti még, hogy feleségét gróf Berényi Katának hívták, és hogy összesen 11 gyerekük született, a korábban felsoroltakon kívül János,¹⁵⁹ Mihály,¹⁶⁰ József,¹⁶¹ Mária Anna és Terézia. A gyermekek házastársai a következők voltak: Báró Meskó Anna, Újfalussy gróf, báró Orczy Zsuzsa, gróf Klobusiczky Franciska, gróf Almásy Ignác, gróf Újfalussy Gabriella, báró Eötvös Miklós, báró Ghillányi Julianna, gróf Van der Náth Gerhard, gróf Klobusiczky.¹⁶² A fent nevezett családok közül, eddig az Újfalussy családról nem eset szó, mely már a 17. században több bárói ággal rendelkezett,¹⁶³ a Ghillányiak 1688-ban szerzik bárói címüket,¹⁶⁴

¹⁴⁹ N. I.: IV.

¹⁵⁰ MOL A57 Libri regii rekord:36.393 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 786. o.

¹⁵¹ Diaeta.

¹⁵² N. I.: XII.

¹⁵³ MOL A57 Libri regii rekord:37.222 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 37. kötet - 342. o.

¹⁵⁴ N. I.: X.

¹⁵⁵ Tábornok. N. I.: X.

¹⁵⁶ Váci püspök N. I.: X.

¹⁵⁷ Altábornagy. N. I.: X.

¹⁵⁸ MOL A57 Libri regii rekord:37.222

¹⁵⁹ Kerületi táblai ülnök. N. I.: X.

¹⁶⁰ Magyar testőrségi alkapitány. N. I.: X.

¹⁶¹ Koronaőr. N. I.: X.

¹⁶² N. I.: X.

¹⁶³ N. I.: XI.

¹⁶⁴ N. I.: IV.

báró Eötvös Miklós 1742-ben szerzett bárói címet,¹⁶⁵ a Van der Náth család pedig valószínűleg idegen eredetű volt.

A következő rangemelés ismét több személyre vonatkozott, és 1735. május 21-én keletkezett. Ebben az oklevélben zajezdai Patachich Antal, István és László kapott bárói címet, illetve az ekkora már elhunyt Miklós özvegye.¹⁶⁶ Az oklevél szerint Antal ivanici kapitány, István a Horvát Tábla ülnöke, László kőrösi lovassági alkapitány, Miklós pedig szintén katona volt, de ennél közelebbi nem ismert róla, bárói címét a felesége kapta. A kedvezményezettek rokonságáról annyi ismert, amennyit az oklevél leírt, ezek szerint István felesége Kulmer Anna Mária volt. Kulmer Anna Máriáról valószínűsíthető, hogy az 1654 óta osztrák bárói címmel rendelkező Kulmer családhoz tartozott.¹⁶⁷ A szakirodalomban és az oklevélben a rokonság leírása rendkívül zavaros, Nagy Ivánnál nem találtam meg a megfelelő személyeket a családfán, ezenkívül a családot mint grófi családot említi a mű ebben az időszakban.¹⁶⁸

A vizsgált szakaszban az utolsó személy, aki bárói címet kapott Orczy István volt. Az oklevelet 1736. 07. 05-én állították ki a számára.¹⁶⁹ 1710 és 1716 között Heves vármegye alispánja, jászkun kapitány, a királyi tábla érseki bírása és alországbíró.¹⁷⁰ Az országgyűlések közül részt vett az 1708-1715-ösön, melyen Heves vármegye követe volt, 1722-1723-ban távollévők követe, 1728-1729-ben érseki ülnök, 1741-ben pedig felsőházi mágnás.¹⁷¹ Rokonairól tudjuk az oklevélből, hogy nejét Petrovay Zsuzsannának hívták, gyerekeit pedig Lőrincnek és Annának.¹⁷² Lőrinc később tábornok lett.¹⁷³ Nagy Iván szerint fia még Kristóf is.¹⁷⁴ Orczy István felesége valószínűleg a köznemesi címmel rendelkező Petrovay családból származott.¹⁷⁵ A gyermekek házastársairól tudjuk, hogy Lőrinc háromszor házasodott, először báró Podmaniczky Juditot vette el,¹⁷⁶ aki a II. József alatt rangemelésben részesített János és Sándor testvére volt.¹⁷⁷ Másodszor báró Ostroluzzi Juditot vette nőül, aki idegen származású

¹⁶⁵ N. I.: IV. Bár a bárói címe csak 1768-ban került be a Királyi Könyvekbe. A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 48. kötet - 19. o.

¹⁶⁶ MOL A57 Libri regii rekord:37.240 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 37. kötet - 372. o.

¹⁶⁷ N. I.: VI.

¹⁶⁸ N. I.: IX.

¹⁶⁹ MOL A57 Libri regii rekord:37.328 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 37. kötet - 526. o.

¹⁷⁰ Arcanum: Orosz Ernő: Heves- és a volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családdai.

¹⁷¹ Diaeta.

¹⁷² MOL A57 Libri regii rekord:37.328

¹⁷³ Arcanum: Orosz Ernő: Heves- és a volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családdai.

¹⁷⁴ N. I.: VIII.

¹⁷⁵ K. B.: VIII.

¹⁷⁶ N. I.: VIII.

¹⁷⁷ N. I.: IX.

lehetett, harmadszor pedig, Laffert Anna bárónőt,¹⁷⁸ ő valószínűleg az 1729-ben indigenátust nyert Antal leszármazottja.¹⁷⁹

A bárókon kívül két Esterházy egy lépcsőben a grófok közé emelkedett, így velük a csoport 34 tagúra bővült. Esterházy Lászlónak és Jánosnak hívták, akik 1721. december 7-én léptek a grófok közé.¹⁸⁰ Az Esterházy család eddigre már több grófi, és egy hercegi ággal is rendelkezett, Kempelen Béla szerint az utolsó grófi rangemelést, amelyet az Esterházy család kapott, a két vizsgált személy érdemelte ki.¹⁸¹ Sajnos nem sikerült kiderítenem, hogy kik is voltak ezek a személyek, így azt sem tudom, hogy hivatalnokként vagy katonaként szolgáltak, esetleg valami mással érdemelték-e ki maguknak a grófi címet. Nagy Iván leszármazási tábláiról tudom, hogy László nagybátyja Jánosnak. László feleségét Horváth Katának hívták, tőle született Julianna, Ferenc, Ádám és Sándor. László ága az unokájában, Gáborban kihalt, Jánosé viszont még a 19. század végén is virágzott. János felesége gróf Berényi Bora volt, gyerekei pedig Imre, Bora, Zsófia, Klára, Anna Mária, Dániel. Közülük Imre a cseszneki ág alapítója lett, Dániel pedig az erdélyi. Nagy Iván egyéb életrajzi adatot nem közölt róluk, és úgy tűnik, hogy a grófi rangemelésről sem tudott. László gyermekei közül Ádám gróf Berényi Erzsével kötött házasságot. János gyermekei közül pedig Imre gróf Traun Anna Máriát vette el, Bora gróf Csáky Jánoshoz ment hozzá, Zsófia gróf Szunyogh János felesége lett, Klára gróf Castiglioni Eduinnal kötött házasságot, Anna Mária házastársa gróf Pachtain volt, Dániel pedig kétszer házasodott, először Gyulafi Borával, másodjára pedig Erdődy Anna grófnővel.¹⁸² Az itt felmerülő családok közül a Horváth család köznemesi származású volt,¹⁸³ a Traunok 1647-ben honfiusítottak,¹⁸⁴ a Csákyak a hagyományos arisztokrácia tagjai voltak,¹⁸⁵ a Szunyogh család 1588 óta a főnemesség tagja,¹⁸⁶ a Castiglioniak 1752-ben nyertek indigenátust,¹⁸⁷ a Pachtain család idegen eredetű lehet, a Gyulafiak pedig köznemesek lehettek.¹⁸⁸

Az első csoportban a 34 személyből 32 bárói rangemelést kapott, közülük Gyulay Ferenc 1735-ben elnyerte a grófi címet.¹⁸⁹ Kettős rangemelésben részesült Grassalkovich

¹⁷⁸ N. I.: VIII.

¹⁷⁹ N. I.: VII.

¹⁸⁰ MOL A 57 Libri regii rekord:33.294 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 420. o.

¹⁸¹ K. B.: III. (Esterházy néven)

¹⁸² N. I.: IV.

¹⁸³ N. I.: V. Horváth családnál (Szent-Györgyi előnévvel)

¹⁸⁴ Arcanum: Magyar nemzetségi zsebkönyv. I. kötet.

¹⁸⁵ N. I.: III.

¹⁸⁶ K. B.: X.

¹⁸⁷ K. B.: III.

¹⁸⁸ És valószínűleg nem így írták a nevüket.

¹⁸⁹ MOL A 57 Libri regii rekord:37.230

Antal¹⁹⁰ és Sztáray Imre is,¹⁹¹ de ők csak Mária Terézia idejében emelkedtek eddig. A kettős rangemelések az új arisztokrácia körében ritkának számítottak,¹⁹² úgy gondolom, hogy itt egy közös jellemzőt figyelhetünk meg a két uralkodó rangemelési politikájában, amely III. Károly és Mária Terézia idejében is megtalálható volt. Alapvetően a köznemeseket báróvá emelték az uralkodók, és ha később ezt valami indokolta, akkor esetleg megkaphatták a grófi címet. Rajtuk kívül ketten egyből gróffá váltak, mindketten Esterházyak voltak,¹⁹³ a családnak ekkor már grófi és hercegi ága is volt, úgy gondolom, hogy rokonságuk alapján mindenképpen atipikus köznemeseknek számítottak.¹⁹⁴ A csoport tagjai közül 15-en voltak hivatalnokok, 8-an katonák, és volt köztük egy egyházi személy is.¹⁹⁵

A rangemelések közül több csoportos rangemelés volt, melyeknél úgy tűnik, hogy a család egy jelentős tagját emelte fel az uralkodó, a többiekre pedig csak kiterjesztette a címet. Így kapott bárói címet a Mesko,¹⁹⁶ az Újváry,¹⁹⁷ a Luzsénszky,¹⁹⁸ a Sigray¹⁹⁹ és a Patachich²⁰⁰ családok több tagja. A hivatalnokok többnyire jelentős megyei, esetleg országos, méltóságviselőnek számítottak, közülük kiemelkedik Grassalkovich Antal, aki személynökként majd kamaraelnökként szolgált.²⁰¹ A katonáknál azonban úgy gondolom meglepő, hogy a nyolc főből kettő volt ezredes, a többiek pedig mind alacsonyabb rangúak voltak, négyen például kapitányként szolgáltak.²⁰² Az egyetlen egyházi személy, név szerint Luzsénszky László István, gáborjáni perjel és skopjei püspök volt,²⁰³ szerintem, személye atipikus elemnek tekinthető az új arisztokrácia között.

A második csoport

A vizsgált csoportban elsőként egy több személyre kiterjedő adományozásról van tudomásunk, a három kedvezményezett személy vajai Vajay István, testvére László, illetve

¹⁹⁰ MOL A 57 Libri regii rekord:39.241 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 39. kötet - 408. o.

¹⁹¹ MOL A 57 Libri regii rekord:40.257

¹⁹² A 1720 és 1799 között felemelt 112 személy közül csak 6-an részesültek kettős rangelésben.

¹⁹³ MOL A 57 Libri regii rekord:33.294 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 33. kötet - 420. o.

¹⁹⁴ K. B.: III. (Esterházy néven)

¹⁹⁵ Tíz főről nem tudtam kideríteni, hogy mivel foglalkozott, de ők nagyrészt valakivel együtt nyertek bárói címet.

¹⁹⁶ MOL A57 Libri regii rekord: 60.87/a vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 60. kötet - 190. o.

¹⁹⁷ MOL A57 Libri regii rekord:34.21 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 34. kötet - 42. o.

¹⁹⁸ MOL A57 Libri regii rekord:35.228 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 631. o.

¹⁹⁹ A Sigray családnak összesen három tagja két külön időpontban kapott bárói címet. MOL A57 Libri regii rekord:34.245 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 34. kötet - 551. o. és MOL A57 Libri regii rekord:36.116 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 36. kötet - 292. o.

²⁰⁰ MOL A57 Libri regii rekord:37.240

²⁰¹ N. I.: IV. Grassalkovich családnál.

²⁰² Az adománylevelekhez tartozó digitális cédulákon feltüntették a rangjelzésüket.

²⁰³ MOL A57 Libri regii rekord:35.228 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 35. kötet - 631. o.

István örökbe fogadta Malonyai Jánost. Ők hárman 1740. december 1-én kapták a bárói címüket.²⁰⁴ Vajay István élete során volt a nyitrai püspöki uradalom kormányzója, valamint 1723 és 1730 között Nyitra vármegye helyettes alispánja.²⁰⁵ Rokonairól nem tudunk sokat, ami biztos, hogy testvére, akivel a rangemelést kapta László, császári és királyi kamarai tanácsosként, illetve Torontál vármegye főispánjaként tevékenykedett. Nagy Iván szerint a család Lászlóban, aki kettejük közül vélhetően a fiatalabb volt, kihalt.²⁰⁶ Nagy Ivánnál találtam két keresztnév nélküli férjet, akik a vizsgált családból származtak, és feleségeik adatai alapján nagyjából ugyanabban az időszakban élhettek, mint István és László. Az egyik a Babocsy család volt, melynek egyik tagját, Juliannát, a korábban már tárgyalt új arisztokrata Babocsay Pál tábornok lányát, vette nőül egy közelebbről meg nem nevezett Vajay.²⁰⁷ A másik család pedig a Borcsányi, melyből Máriát vette feleségül a Vajay család egy tagja.²⁰⁸ Végül találtam egy MOL-os digitális cédulát, melyen Babocsay Juliannát özvegy Vajay Istvánnéként szerepeltetik,²⁰⁹ ennek alapján úgy gondolom, Vajay István felesége Babocsay Julianna volt. Vajay László házastársaként pedig Borcsányi Máriát szerepeltetem. Istvánnak volt egy fogadott fia Malonyai²¹⁰ János. Róla elég zavarosak az információim, végül arra jutottam, hogy megbízható adatok hiányában őt nem mutatom be részletesebben.

A következő adományozás ismét több embert érintett, jobbházai Döry Ferenc és anyja Nikházy Mária 1741. május 16-án kaptak bárói címet,²¹¹ később Döry Ferenc 1766. március 11-én kiérdemelte a grófi címet is.²¹² Ferenc az oklevél szerint Abaúj, Heves és Borsod vármegye táblabírája, királyi tanácsos, valamint országgyűlési követ volt.²¹³ Rokonairól tudjuk, hogy apját Andrásnak hívták, anyja Nikházy Mária volt, akit szintén bárói rangra emeltek Ferencsel együtt, és aki 1758-ban halt meg 72 évesen Miskolcon.²¹⁴ Döry Ferenc testvéreit Lászlónak és Andrásnak hívták, ők szintén kaptak bárói rangemelést 1759. 09.11-én.²¹⁵ Ferencnek két gyermeke született feleségétől báró Sennyey Klárától.²¹⁶ Teréz és Gábor, aki királyi kamarás és a Szepesi Kamara tanácsosa volt. Teréz báró Andrassy

²⁰⁴ MOL A57 Libri regii rekord:39.16 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 39. kötet - 29. o.

²⁰⁵ N. I.: XII.

²⁰⁶ N. I.: XII.

²⁰⁷ N. I.: Pótkötet.

²⁰⁸ N. I.: II.

²⁰⁹ MOL A57 Libri regii rekord: 40.3 (1745. január 14. peres ügy kapcsán említik meg Babocsay Julianna nevét)

²¹⁰ Egyes helyeken Malonyay (K. B.: VII.)

²¹¹ MOL A57 Libri regii rekord:39.64 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 39. kötet - 78. o.

²¹² MOL A 57 Libri regii rekord:47.328 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 47. kötet - 474. o.

²¹³ MOL A57 Libri regii rekord:39.64

²¹⁴ N. I.: VIII.

²¹⁵ MOL A57 Libri regii rekord:45.109 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 45. kötet - 171. o.

²¹⁶ Ferenc testvére László szintén Sennyey lányt vett el, akit Júliának hívtak.

Istvánhoz ment feleségül, Gábor pedig Eötvös Kata bárónőt,²¹⁷ illetve Sennyey Borbála bárónőt vette el.²¹⁸ A Sennyeyeket korábban már vizsgáltam, az Andrássyak 1676 óta rendelkeznek bárói címmel,²¹⁹ Eötvös Kata pedig valószínűleg a korábban már említett Eötvös Miklós tábornok lánya volt, így új arisztokratának tekinthető.²²⁰ Döry Ferenc második felesége a köznemesi származású²²¹ Bay Klára volt.²²²

A következő személy, aki kiérdemelte a rangemelést, primóczi Szentmiklósy István volt, aki 1741. szeptember 25-én lett báró.²²³ Rőla rendkívül kevés életrajzi adatot találtam, annyi valószínű, hogy helytartótanácsi főúri tanácsos volt.²²⁴ Ezen kívül sem a rokonairól, sem az életéről nem tudtam meg többet.

Kisjeszeni és nagyjeszeni Jeszenszky Antal 1741. december 12-én lett báró.²²⁵ Az országgyűlések közül az 1741. évin jelent meg, ahol a koronázás kapcsán aransarkantyús vitézzé avatták.²²⁶ Családjáról annyit tudunk, hogy feleségét gróf Nyáry Máriának hívták. Gyermeke nem maradt.²²⁷ A Nyáry család 1655-ben nyert grófi címet, így nem tekintem őket új arisztokratáknak.²²⁸

Kutnári Jászy Pálhoz több évet átugorva jutunk el, mivel 1742 és 1748 között senki nem kapott bárói rangemelést.²²⁹ Az oklevél 1749. április 21-én került kiállításra.²³⁰ Az adománylevélből kiderül, hogy Jászy Pál ekkor a Magyar Kamara tanácsosa. Nagy Ivántól tudjuk, hogy 1730 és 1760 között töltötte be ezt a tisztséget.²³¹ Családjáról csak annyit tudtam meg, hogy nem született gyermeke.²³²

A következő rangemelést medgyesi Mednyánszky Antal kapta 1750. augusztus 25-én.²³³ A Mednyánszky család egy másik ága már korábban bárói rangra emeltetett, de Antal ága nem volt jogosult a cím használatára. A korábbi rangemelésben egyébként Mednyánszky

²¹⁷ N. I.: III.

²¹⁸ Ulrich Attila – Pozsonyi József: A jobaházi Döry család története. Debrecen, Tiszántúli Történész Társaság, 2009. 150. o.

²¹⁹ Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I. kötet. Budapest, Natura, 1990. 46. o.

²²⁰ K. B.: III. (vásárosnaményi előnévvel)

²²¹ N. I. I.

²²² Ulrich Attila – Pozsonyi József: A jobaházi Döry család története. Debrecen, Tiszántúli Történész Társaság, 2009. 150. o.

²²³ MOL A57 Libri regii rekord:39.99 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 39. kötet - 135. o.

²²⁴ Diaeta.

²²⁵ MOL A57 Libri regii rekord:39.128 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 39. kötet - 189. o.

²²⁶ Diaeta.

²²⁷ N. I.: V.

²²⁸ K. B.: VIII. (bedeghi előnévvel)

²²⁹ Grófit is csak Grassalkovich Antal 1743. 04. 05-én.

²³⁰ MOL A57 Libri regii rekord:41.188 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 41. kötet - 399. o.

²³¹ N. I.: V. (Jászi néven)

²³² N. I.: V. (Jászi néven)

²³³ MOL A57 Libri regii rekord:41.291 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 41. kötet - 608. o.

Pál kamarai tanácsos²³⁴ részesült, de Pállal Antalnak a legközelebbi közös egyenes ági felmenője az ük-üknagyapja volt.²³⁵ Mednyánszky Antal életéről annyit tudunk, hogy 1759 és 1770 között a Királyi Táblán táblai báró, 1771-től 1785-ig pedig a Hétszemélyes Táblán főnemesi ülnök, valamint kamarás volt.²³⁶ Rokonairól tudjuk, hogy nejét báró Révay Rozáliának hívták. Feleségétől ikrei születtek, őket Zsófiának és Lászlónak hívták.²³⁷ Zsófia báró Buccow Györgyhöz ment hozzá, László pedig Esterházy Jozefina grófnőt vette feleségül.²³⁸ A Révay család már a 17. században is rendelkezett bárói címmel,²³⁹ a Buccow családot pedig 1762-ben honfiúsították.²⁴⁰ Jozefina valószínűleg a cseszneki vonalhoz tartozott az Esterházy családon belül, tehát hagyományos arisztokrata volt.²⁴¹

A következő személy a vizsgált csoport egyik legérdekesebb tagja, mivel ő azon kevesek közé tartozik, akik egyházi személyként kaptak bárói címet. Löwensbergi Chiolich György Farkas 1753. szeptember 17-én lépett az arisztokraták közé.²⁴² A családra vonatkozó szakirodalom szerint a Chiolich, egyes helyeken Csollich²⁴³ család horvátországi származású volt. Ennek ellenére úgy tűnik, hogy Farkas György nem tartozott az indigenák közé, mivel felmenője András magyar nemesi címet nyert 1707-ben I. Józseftől. A vizsgált személy 1760-ban már valóságos belső titkos tanácsos volt.²⁴⁴ Az oklevélből ezen kívül még annyit tudunk meg róla, hogy zenggi és modrusi püspökként az egyház szolgálatában állt.²⁴⁵ A családról található, egy leszármazási tábla Kempelen Bélánál, de azon nem szerepel Farkas György, így nem tudni pontosan, hogy kik voltak a közvetlen rokonai.²⁴⁶

A következő személy Hunyady János, aki 1755. március 24-én lépett a bárók közé.²⁴⁷ Jánosról nem sikerült kiderítenem, hogy melyik hivatáscsoporthoz tartozott. Valószínűnek tűnik, hogy a rangemelés jelentős részben azért kapta, mert apja Antal Bars vármegye alispánja volt, nagybátyjai József és István pedig kamarai tanácsosok. János rokonai között említi az oklevél Hunyady Andrást, aki alnádor volt, és ennek testvérét Lászlót, aki a 17. század végén személynökként szolgált. Tehát megvizsgálva a Hunyady család leszármazási

²³⁴ MOL A57 Libri regii rekord:41.291

²³⁵ N. I.: VII.

²³⁶ Diaeta.

²³⁷ K. B.: VII.

²³⁸ N. I.: VII.

²³⁹ N. I.: IX.

²⁴⁰ K. B.: II.

²⁴¹ N. I.: IV. (Esterházy család, cseszneki vonal)

²⁴² MOL A57 Libri regii rekord:43.64 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 43. kötet - 154. o.

²⁴³ K. B.: III.

²⁴⁴ N. I.: III.

²⁴⁵ MOL A57 Libri regii rekord:43.64

²⁴⁶ K. B.: III. (Csollich néven)

²⁴⁷ MOL A57 Libri regii rekord:43.224 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 43. kötet - 550. o.

tábláit, arra a megállapításra jutottam, hogy a Hunyady család főnemesei közé való beemelésük korábban is megtörténhetett volna. Hogy miért pont János kapta a bárói címet számomra pontosan nem derült ki. János feleségét Pálffy Terézia grófnőnek hívták, gyermekei közül József herceg Lichtenstein Henriettet vette el, Ferenc pedig Zichy Júlia grófnőt.²⁴⁸ A Pálffy család mindenképpen hagyományos arisztokráciának tekinthető,²⁴⁹ a Lichtenstein család 1687-ben nyert indigenátust,²⁵⁰ a Zichy család grófi címe 1679-ből származik.²⁵¹

A katonákat ebben a csoportban a bárók között egyedül Siskovics József képviseli, aki 1756. március 15-én kapta rangemelését, ekkor a Károly gyalogezred tisztje volt.²⁵² Életről tudjuk, hogy a későbbiekben grófi címet nyert 1775. október 13-án, ekkor királyi tanácsos, az Udvari Haditanács tanácsosa, a Mária Terézia rend lovagja és gyalogsági tábornok volt.²⁵³ Nagy Ivántól tudjuk, hogy végül a katonai ranglétra legmagasabb fokáig jutott és hadszertármester lett.²⁵⁴ Később mivel nem született fia, grófi címét Imre nevű rokonára átruházták.²⁵⁵ Feleségét Haruckern Borbála bárónőnek hívták, kinek nagyapja nyerte a főnemesi címet.²⁵⁶ Az egész csoportot vizsgálva Siskovics József személye épp annyira atipikus, mint Chiolich György Farkas címzetes püspöké.

Nagymányai Koller Ferenc 1758. november 26-án került a bárók közé.²⁵⁷ A rá vonatkozó életrajzi adatok megtalálását nehezítette az a körülmény, hogy a fia, aki szintén Ferenc volt, személyenként, vagyis a kor egyik meghatározó politikusaként tevékenykedett. Fallenbüchl Zoltán szerint a személynek valójában nem az itt tárgyalt Ferenc fia volt, hanem József kancelláriai tanácsosé.²⁵⁸ Ennek azonban ellent mond, hogy az oklevélhez tartozó cédulán, a MOL adatbázisában azt olvashatjuk, hogy a fiát Ferencnek hívják.²⁵⁹ A jelenleg vizsgált személyről az oklevélből tudjuk, hogy valóságos belső titkos tanácsos, valamint

²⁴⁸ N. I.: V.

²⁴⁹ Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. III. kötet. Budapest, Heraldika Kiadó, 1998. 11. o.

²⁵⁰ N. I.: VII.

²⁵¹ K. B.: XI.

²⁵² MOL A57 Libri regii rekord:44.19 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 44. kötet - 43. o.

²⁵³ MOL A 57 Libri regii rekord:50.64 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 50. kötet - 190. o.

²⁵⁴ Tábornagy N. I.: X. Siskovics család

²⁵⁵ MOL A 57 Libri regii rekord:52.196 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 52. kötet - 446-447. o.

²⁵⁶ N. I.: V. Haruckern család

²⁵⁷ MOL A57 Libri regii rekord:45.63 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 45. kötet - 93. o.

²⁵⁸ Fallenbüchl: Mária Terézia 57. o. (A bibliográfiai hivatkozás a Diaeta adatbázisból származik.)

²⁵⁹ Nagy Iván is azt az álláspontot erősíti meg, mely szerint a személynek a báróságot nyert Koller Ferenc fia. (N. I.: VI.)

Zólyom vármegye főispánja és aransarkantyús vitéz volt.²⁶⁰ Rokonairól tudjuk, hogy feleségét Paluska Juliannának hívták.²⁶¹ A Paluska család köznemesi származású volt.²⁶² Gyermekei közül név szerint a két fiút ismerjük, ők a korábban már említett Ferenc, illetve Ignác, veszprémi püspök, voltak. Az ifjabb Ferenc kétszer házasodott, első feleségének neve nem ismert, második felesége pedig az idegen eredetű Rosenberg hercegi családból származott. Koller Ferencnek voltak lányai is, de róluk csak annyit tudtam meg, hogy többen voltak.²⁶³

A korszak utolsó bárói címét két kedvezményezett kapta, jobbaházai Dőry László és András 1759. szeptember 11-én. Lászlóról az oklevélből tudjuk, hogy királyi tanácsos volt.²⁶⁴ A kedvezményezettek testvérek voltak, apjukat Andrásnak hívták,²⁶⁵ anyjuk valószínűleg ugyanaz a Nikházy Mária volt, aki Ferencsel korábban már bárói rangot kapott, ebben azért nem lehetünk biztosak, mivel András kétszer házasodott, és első nejétől, Pécsy Annától is származhattak gyerekei. Testvéreik közül Ferenc, mint említettem, már korábban anyjával együtt bárói címet kapott.²⁶⁶ Lászlóról biztosan tudjuk, hogy megházasodott, és báró Sennyey Júliannát²⁶⁷ vette el,²⁶⁸ András felesége pedig bressi Dumaney Zsófia volt,²⁶⁹ kinek családja valószínűleg olasz eredetű bárói család volt.²⁷⁰ László gyermekei közül Krisztina a vélhetően idegen eredetű báró Bremer Antalhoz ment hozzá,²⁷¹ Júlia a köznemesi származású szelelfarnosi Bodó György felesége lett,²⁷² László pedig a vélhetően idegen eredetű Erhard Karolint vette el. András gyermekei közül Antónia a köznemesi származású Dőry Ferenchez ment hozzá, Antalnak nem volt felesége, Anna Máriát pedig, a valószínűleg idegen eredetű Zvonechik Alajos vette nőül.²⁷³

²⁶⁰ MOL A57 Libri regii rekord:45.63

²⁶¹ N. I.: VI.

²⁶² N. I.: IX.

²⁶³ N. I.: VI.

²⁶⁴ MOL A57 Libri regii rekord:45.109 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 45. kötet - 171. o.

²⁶⁵ Nagy Ivánnál II. András.

²⁶⁶ 1741. 05. 16. MOL A57 Libri regii rekord:39.64

²⁶⁷ Sennyey Julianna annak a Sennyey Klárának volt a testvére, akit Dőry László testvére Ferenc vett feleségül. A Sennyey családról már korábban megállapítottam, hogy hagyományos arisztokrata volt. N. I.: X. (Sennyey család)

²⁶⁸ N. I.: III.

²⁶⁹ Ulrich Attila – Pozsonyi József: A jobaházi Dőry család története. Debrecen, Tiszántúli Történész Társaság, 2009. 150. o.

²⁷⁰ N. I.: X. Salhausen családnál.

²⁷¹ Ulrich Attila – Pozsonyi József: A jobaházi Dőry család története. Debrecen, Tiszántúli Történész Társaság, 2009. 150. o.

²⁷² K. B. II.

²⁷³ Ulrich Attila – Pozsonyi József: A jobaházi Dőry család története. Debrecen, Tiszántúli Történész Társaság, 2009. 150. o.

A bárói rangemeléseken kívül két grófi címet is kiosztott Mária Terézia köznemeseknek. Cserneki Dessewffy József, 1754. december 20-án lépett a grófok közé, ekkor altábornagy volt.²⁷⁴ A Dessewffy családról Éble Gábor írt nagymonográfiát, melyből a következő releváns adatokat sikerült kinyernem: A rangelésben részesült személy 1735-ben kapitány volt, majd 1739-ben alezredes, 1742-ben ezredes, 1744-ben vezérőrnagy, 1752-ben pedig altábornagy. Életét 66 évesen 1768-ban fejezte be. Éble megjegyzi, hogy tévesen szerepeltetik több helyen már rangemelése előtt is báróként Józsefet, ő ugyanis ezzel a címmel a grófi rangelés előtt nem rendelkezett.²⁷⁵ Fia Ferenc gróf Forgách Ludmillát vette nőül, majd fiatalon, 29 évesen, a boroszlói ütközetben életét vesztette.²⁷⁶ A Forgách család már a 17. században is rendelkezett grófi címmel, ezért a hagyományos arisztokráciához soroltam.²⁷⁷

A következő grófi rangelésben galánthai Fekete György részesült 1758. november 26-án. Az oklevélből tudjuk, hogy az adományozáskor személynök és Arad vármegye főispánja volt.²⁷⁸ Életéről tudjuk, hogy 1731-ben császári és királyi helytartósági tanácsos, majd 1748 és 1762 között személynök volt. 1760-ban kinevezték valóságos belső titkos tanácsosnak, 1770-ben megkapta a Szent István Rend közép- majd nagykeresztjét. Ezen kívül élete során volt királyi főudvarmester és alkancellár is. 1788-ban halt meg 77 éves korában. Rokonairól tudjuk, hogy feleségét Niczky Annának hívták, fiát pedig Jánosnak. János császári és királyi kamarás volt és vezérőrnagyi rangban szolgált.²⁷⁹ A Magyarország családai pótkötetében néhány kiegészítő információt találhatunk a fent leírtakhoz, eszerint György országbíróként is szolgált, fia János pedig Esterházy Mária grófnőt vette el feleségül.²⁸⁰ A Niczky család új arisztokratának számított, mivel Kristóf 1765-ben kapott grófi címet, ennek ellenére Annát köznemesként vettem figyelembe, mivel a rangelést rá nem terjesztették ki.²⁸¹

A második csoportba 17 személy tartozik, közülük 15-en nyertek bárói címet, ketten pedig grófit.²⁸² Az arisztokráta közé rögtön grófként belépő két személy közül Dessewffy

²⁷⁴ MOL A 57 Libri regii rekord:43.200 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 43. kötet - 515. o.

²⁷⁵ Éble Gábor: A cserneki és a tarkeői Dessewffy család. Budapest, Franklin, 1903. 142. o.

²⁷⁶ Éble Gábor: A cserneki és a tarkeői Dessewffy család. Budapest, Franklin, 1903. 143. o.

²⁷⁷ Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I. kötet. Budapest, Natura, 1990. 420. o.

²⁷⁸ MOL A 57 Libri regii rekord:45.35 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 45. kötet - 51. o.

²⁷⁹ N. I.: IV.

²⁸⁰ N. I.: Pótkötet.

²⁸¹ A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 47. kötet - 323. o.

²⁸² Grassalkovich Antal és Sztáray Imre is ebben az időszakban léptek a grófok közé, őket azonban az első csoportban tárgyalom, mivel ott váltak arisztokratává.

József²⁸³ rangemelésének időpontjában altábornagy volt, emellett egy olyan családból származott amely, ekkor már több főnemesi ággal is rendelkezett, így leginkább az első csoport két Esterházyjára hasonlít. A másik grófi címet a vizsgált korszak egyik utolsó adományban részesült személye kapta, Fekete György, aki Grassalkovich Antalhoz és Száraz Györgyhoz hasonlóan személynökként tevékenykedett, majd országbíróvá nevezték ki.²⁸⁴ A későbbi rangemeléseket áttekintve úgy tűnik, ő lehetett az első, aki úgy kapott egyből grófi címet, hogy családja nem rendelkezett főnemesi ággal korábban.

A második csoportban a hivatás szerinti megoszlás meglehetősen furcsán alakult, kilencen léptek hivatalnoki pályára, Dessewffy József és Siskovics József szolgált katonaként,²⁸⁵ illetve itt is megjelenik a főpapság Chiolich György Farkas²⁸⁶ személyében.²⁸⁷ A katonák háttérbe szorulását nehezen tudom megmagyarázni, de elképzelhetőnek tartom, hogy Mária Terézia apjával szemben úgy gondolta, hogy kapitányokat és ezredeseket nem emel a főnemesek közé, inkább megvárta, amíg elérik a tábornoki rangot.²⁸⁸

Chiolich György Farkas zenggi és modrusi püspök volt az oklevél szerint,²⁸⁹ az új arisztokráta között abszolút atipikus jelenség, mivel Luzsénszky László Istvánnal ellentétben ő teljesen egyedül kapta a bárói címet, így leszármazási ága vele ki is halt.²⁹⁰ A hivatalnokok felülreprezentáltsága tehát egyértelműnek tűnik, ennek ellenére mégis úgy gondolom, hogy Mária Terézia nem a hivatalnokokat akarta aránytalanul nagy számban beemelni az arisztokráta közé, hanem a katonákat szűrte meg jobban mint az apja.

A fent leírtak alapján az a véleményem, hogy az alaphipotézisemet részben már a két csoport tagjainak hivatáscsoport szerinti áttekintése után is igazolni tudom, hiszen a katonaság csak egy altábornaggal és egy később gróffá és tábornaggyá emelkedő főtiszttel képviseltette magát a második csoportban. Ráadásul Dessewffy József családjában ekkorra már voltak főnemesi ágak is. Ezzel szemben, az első csoportban senki nem érte el a tábornoki rangot címe megszerzésekor, és jelentős főnemesi ággal sem rendelkeztek.²⁹¹

²⁸³ MOL A 57 Libri regii rekord:43.200 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 43. kötet - 515. o.

²⁸⁴ MOL A 57 Libri regii rekord:45.35 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 45. kötet - 51. o.

²⁸⁵ MOL A 57 Libri regii rekord:43.200

²⁸⁶ MOL A57 Libri regii rekord:43.64

²⁸⁷ Őt főről nem derült ki milyen hivatáscsoporthoz tartozott.

²⁸⁸ Hadik András például a korszakhatárom után nem sokkal, 1763-ban (Fekete György és Hadik András között nem emelt senkit sem gróffá Mária Terézia a köznemesek közül) kapta meg a grófi rangot, tábornokként, korábbi főnemesi ág nélkül! MOL A 57 Libri regii rekord:46.171 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 46. kötet - 347. o.; N. I.: V. Hadik családnál.

²⁸⁹ MOL A57 Libri regii rekord:43.64 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 43. kötet - 154. o.

²⁹⁰ Egyházi személyként nehezen elképzelhető, hogy a gyerekeinek tovább örökíthette volna címét. K. B.: III. (Csollich néven)

²⁹¹ A Patachich család Nagy Ivánnál ekkor grófi család, de nem találtam meg a rangemelésben részesült személyeket a családfán. N.I.: IX.

Eredmények értékelése

Az eddig feltárt adatok alapján elkészítettem a két csoport tagjait és házastársait összesítő táblázatokat, melyeket a 2/a és a 2/b mellékletben közöltem. Ezen táblázatok alapján pedig összeállítottam az eredményeket számszerűsítve közlő két újabb táblázatot, melyek az 5-ös és a 6-os mellékletben találhatóak. Az adatok értékelése kapcsán a következő megállapításokra jutottam: Az első húsz éves szakaszban a rangemelésben részesült személyek esetében erős túlsúlyban voltak a köznemesi családból kikerült házastársak,²⁹² míg ugyanezen szakaszban a gyerekek házastársai között új és hagyományos arisztokrata családok tagjai nagyjából egyenlő számban fordultak elő,²⁹³ a köznemesek száma pedig minimálisra csökkent.²⁹⁴

A második csoportban a statisztikai következtetés érvényességét erősen megkérdőjelezi, hogy meglehetősen alacsony „elemszámmal”²⁹⁵ kellett szembesülnöm. Ennek ellenére mégis tennék néhány óvatos kijelentést ezzel a szakasszal kapcsolatban is, az esetleges problémákra pedig a későbbiekben még visszatérek. Ebben a halmazban úgy tűnik, a rangemelt személyek és az utódok házasságai esetében azonos számban jelentek meg az új és a hagyományos arisztokrácia tagjai,²⁹⁶ míg a köznemesek száma a gyerekek esetében a szülőkhöz képest felére csökkent.²⁹⁷

Egyik csoportnál sem emeltem ki külön az idegen eredetű főrendekre vonatkozó adatokat, mivel szerintem az ő jelenlétük értelmezése a legnehezebb kvantitatív vizsgálati eszközökkel. Az ilyen családok társadalmi háttere rendkívül eltérő képet mutathat, ezért rájuk egy részletesebb kvalitatív kutatás kapcsán érdemes visszatérni.

A második csoport vizsgálatakor kiderült, hogy a legnagyobb gondot nemcsak az jelenti, hogy ebbe a halmazba kevesebb mint feleannyian tartoznak, mint az első szakaszba, hanem az is, hogy a családok közül többen kihaltak a felemelt főnemes személyében, esetleg

²⁹² 24 házastársból 14-en voltak köznemesek.

²⁹³ 17 új arisztokrata és 18 hagyományos arisztokrata házastárs került ebbe a halmazba, a teljes létszám pedig 52 volt.

²⁹⁴ 4 fő tartozott a köznemesek közé.

²⁹⁵ Mivel emberekről van szó az „elem” ez esetben csak statisztikai alapon értelmezhető.

²⁹⁶ Új arisztokrata a rangemelt személyeknél és gyermekeiknél egyaránt 1-1 fő van. A hagyományos arisztokrácia a szülőknél 6 fővel, gyermekeknél szintén 6 fővel van jelen, az összes házastárs száma rangemelteknél 12 fő, gyerekeknél pedig 15 fő.

²⁹⁷ A rangemelt személyeknél 4 köznemes található, a gyerekeknél 2.

annak gyerekeiben.²⁹⁸ Ilyen családok, vagy rangemelésben részesült ágak, voltak a Vajay, a Jászy, Jeszenszky, Chiolich, Siskovics vagy a Döry.²⁹⁹

Úgy gondolom, hogy a kvantitatív vizsgálatok eddig leírt buktatói mellett érdemes felhívnom a figyelmet néhány olyan jelenségre, melyet a számokból nem lehet kiolvasni, azonban a kutatás eredményét jelentősen befolyásolhatják. Arra jutottam, hogy az általam vizsgált kérdésre,³⁰⁰ csak akkor tudok válaszolni, ha a számok összevetése mellett, a csoportok tagjai közül kiemelek néhány jelentősebb családot, amelyek komolyabb súllyal jelennek meg a vizsgált szakaszokban, mint a többi familia.

A két csoport közül a számszerűsített adatok alapján azt az óvatos kijelentést tehetjük, hogy a második szakaszba tartozó személyeknek sikerült házassági stratégiájuk által zártabb csoportot képezniük és a főnemesség soraiba jobban beépülniük, mint az első csoport tagjainak. Ezt a megállapítást tovább erősíti az is, hogy a második csoport gyerekeinek házastársai között az egyetlen új arisztokrata Eötvös Kata bárónő, akinek a családja ekkorra már több főnemesi ággal is rendelkezett jóval korábbról.³⁰¹ A második csoportban az utódok elméletileg minimális számban kötöttek házasságot köznemesi családdal, azonban itt érdemes figyelembe venni azt is, hogy több korábban említett rangemelt családban nem maradtak utódok.

Feltűnően jó kapcsolathálóval rendelkeztek az első csoportban szereplő Sztárayak, Grassalkovichok és Splényiek a többi új arisztokratahoz képest. Sztáray Imre anyja báró Perényi Bora volt, felesége előbb gróf Zichy Anna, majd báró Desfaigny de la Tournelle Teréz, tőlük született Leopoldina, aki Barkóczy János felesége lett, János Fülöp, aki Ung vármegye főispánja volt, és gróf Migazzi Borát vette el, Anna Mária, aki császári királyi udvarhölgyként teljesített szolgálatot, Antal, aki táborszernagy volt, és Mihály, aki Szabolcs vármegye főispánja volt, és első felesége a Hallerek grófi ágából származott, a másodikat pedig gróf Esterházy Eleonórának hívták.³⁰²

Az egyik legjelentősebb személy a teljes 40 éves időszakból Grassalkovich Antal volt, aki először egy köznemest, bizonyos Lang Erzsébetet vett feleségül, majd a Klobusiczkyak bárói ágából két hölgyet, gyerekei közül Antal 1784-ben hercegi címet szerzett, felesége Esterházy Anna Mária hercegnő volt, négy lányát pedig négy gróf vette feleségül, kettő az

²⁹⁸ Ezeknél az eseteknél sokszor a házastárs neve sem derült ki, az sem biztos, hogy megházasodtak.

²⁹⁹ N. I.: Vajay, Jászy, Jeszenszky, Chiolich, Siskovics, Döry családoknál.

³⁰⁰ Vagyis hogy az első csoport tagjai között nagyobb arányban találhatók olyan személyek, akik a hagyományos főnemesi réteghez csak lazán kapcsolódtak, és döntő többségében új arisztokrata, illetve köznemesi családokkal házasodtak, míg a második csoport tagjai a hagyományos arisztokrata családokkal szorosabb kapcsolatban voltak.

³⁰¹ N. I.: IV. Eötvös családnál

³⁰² N. I.: X. Sztáray családnál

Esterházy, egy a Draskovich, egy pedig a Forgách családból származott.³⁰³ Érdeemes észrevenni azt is, hogy Sztáray és Grassalkovich is két lépcsőben emelkedtek fel, és végül grófi címet nyertek.

A Splényi család esetében nem beszélhetünk kettős rangemelésről, azonban itt egy másik jelentős tényező játszott fontos szerepet, Splényi Gábornak Antal tábornoknak a hagyományos arisztokrata családból származó feleségétől Berényi Kata grófnőtől összesen 11 gyermeke született, és közülük legalább 10-en megérték a felnőttkort. Valószínűleg a rangemelt személy magas katonai rangja, lovassági tábornok volt, és a felesége hagyományos arisztokrata származása erősen szerepet játszott abban, hogy a 11 gyermekből egy váci püspök lett, 4-en új arisztokratával, 4-en hagyományos arisztokratával, egyikük pedig egy indigenával házasodott össze.³⁰⁴ Splényi Gábor Antal és leszármazottai kapcsolati tőke szempontjából tehát magasan kiemelkedhettek az átlagos új arisztokraták közül.

Ha összeadjuk, hogy ehhez a három családhoz mekkora értékeket rendelhetünk az összesítő táblázatban, valamint hozzá adjuk az Esterházyak értékeit, akkor megállapíthatjuk, hogy jelentősen torzítják a képet, és ezzel az első csoportot a hagyományos arisztokrácia irányába tolják el.³⁰⁵ Mindezek alapján úgy gondolom, hogy az első csoportban 4 a második csoport családjainál jelentősebb família található, rajtuk kívül azonban a többiek rosszabb helyzetűeknek tekinthetők, mint az 1740 és 1759 között felemelt személyek családjai.

Voltak olyan családok is, amelyek annak ellenére, hogy a hagyományos arisztokrácia közé soroltam be őket, úgy tűnik jelentős hajlandóságot mutattak arra, hogy új arisztokratákkal házasodjanak. Az Esterházyak 6,³⁰⁶ a Berényiek 4,³⁰⁷ a Klobusiczkyak 4,³⁰⁸ a Sennyeyek pedig szintén 4 fővel³⁰⁹ képviseltették magukat a házastársak listáján. Úgy gondolom, hogy ennek a négy családnak a jelenléte az eredményekben jelentős torzítást mégsem eredményezett, hiszen rajtuk kívül a családok döntő többsége csak egy fővel szerepel a csoportokban.

Az elsőre grófi rangemelést szerzett személyek különleges helyzetéről korábban már említést tettem, most csak annyiban térnék vissza rájuk, hogy megjegyezzem, eredetileg tőlük

³⁰³ N. I.: IV. Grassalkovich családnál

³⁰⁴ Korábban idéztem a Splényi család tárgyalásakor.

³⁰⁵ A négy családban a rangemelt házastársai közül 5 fő hagyományos arisztokrata, 2 fő köznemes és 1 fő indigena, a gyerekeknél pedig, 14 fő hagyományos arisztokrata, 5 fő új arisztokrata, 2 fő köznemes valamint 5 fő indigena volt.

³⁰⁶ Ne felejtsük el, hogy ebből három a Grassalkovichoknál.

³⁰⁷ N. I.: I. Berényi családnál.

³⁰⁸ Bár a Klobusiczky család meglehetősen „friss” hagyományos arisztokrata családnak számított, és csak a Grassalkovich, illetve a Splényi családnál jelentek meg.

³⁰⁹ N. I.: X. Sennyey családnál.

vártam, hogy jelentősen torzítsák az eredményeket, és a vizsgált csoportjaimat a hagyományos főnemesség felé tolják.³¹⁰ Végül az adatok alapján arra jutottam, hogy az igazán nagy váltás a hagyományos arisztokrácia felé a gyerekeknél figyelhető meg az ő esetükben.

Összegezve az eddig leírtakat, úgy gondolom, hogy a két vizsgált csoport közül az első heterogénabbnak tekinthető, mint a második, mind a karrierívek, mind pedig a házassági stratégiák alapján. Tehát a második csoport tekinthető zártabbnak, és a hagyományos arisztokráciához közelebb állónak. Azonban szükségesnek tartom az adatok bővítését új forráscsoportok bevonásával, mivel a kialakult képet a vizsgált személyek életútjának részletesebb megismerése pontosíthatja. Fontos tanulsága volt a vizsgálatnak, hogy a kvantitatív módszerek alkalmazása, egy ilyen összetett kérdésnél, könnyen hibás eredményre vezethetnek, így érdemes a kapott eredményeket erős kritikával kezelni, és az adatokat kvalitatív módon is elemezni.

Rövidítések jegyzéke

- Arcanum: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]
- K. B.: Kempelen Béla: Magyar nemes családok. I-IX. + Pótlék kötet. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]
- N. I.: Nagy Iván: A kihalt gróf Gyulay családról. In: Turul. 1884. 2. szám. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]

Bibliográfia

Források:

- Magyar Országos Levéltár, Budapest, A 57, Magyar kancelláriai levéltár, Libri regii

³¹⁰ Bár összesen csak négyen emelkedtek rögtön a grófok közé, és Dessewffy Józsefnél nem derült ki a házastárs neve, így elég szűk a keresztnemesség.

Szakirodalom:

- Ballabás Dániel: Főnemesi rangemelések Magyarországon a dualizmus korában. In: Századok. 145. évf. 2011. 5. szám. 1239-1240. o.
- Cserpes Tünde – Szijártó M. István: Nyitott elit? A magyar főméltóságok a 18. században. In: Századok. 144. évf. 2010. 5. szám. 1225-1261.o.
- Éble Gábor: A csernekei és tarkeői Dessewffy család. Genealógiai tanulmány. Budapest, Pfeifer, 1903.
- Fallenbüchl Zoltán: Grassalkovich Antal: Főnemes és hivatalnok a XVIII. században. Gödöllő, Városi Múzeum, 1996.
- Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I-V.kötet. Budapest, Heraldika Kiadó, 1998.
- Horváth Gyula Csaba: A 18. századi magyar főméltóságok családi kapcsolati hálózata. In: Kút. 9. évf. 2010. 1. szám. 44-62. o.
- Kempelen Béla: Magyar nemes családok. I-IX. + Pótlék kötet. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]
- Magyar nemzetségi zsebkönyv. Első és második rész. Főrangú családok. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]
- Max Weber: Gazdaság és társadalom. I. kötet. Budapest, Közgazdaságtani és Jogi Könyvkiadó, 1987.
- Nagy Iván: A kihalt gróf Gyulay családról. In: Turul. 1884. 2. szám. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]
- Nagy Iván: Magyarország családai. I-XII. + Pótlék kötet. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]
- Orosz Ernő: Heves- és a volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családai. In: Arcanum DVD könyvtár IV. Családtörténet, heraldika, honismeret. Budapest, Arcanum Adatbázis kft, 2003. [DVD]

- R. Várkonyi Ágnes: A társadalom a 17-18. század fordulóján. Társadalomfejlődés és országegység. In: Ember Győző – Heckenast Gusztáv (szerk.): Magyarország története, 1686 – 1790. (Pach Zsigmond Pál (főszerk.): Magyarország története tíz kötetben. 4. kötet.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989. 126-132. o.
- Szluha Márton: A Szluha család története. Budapest, Szluha Márton, 1996.
- Ulrich Attila – Pozsonyi József: A jobaházi Döry család története. Debrecen, Tiszántúli Történész Társaság, 2009.
- Vörös Károly: A társadalmi fejlődés fő vonalai. In: Ember Győző – Heckenast Gusztáv (szerk.): Magyarország története, 1686 – 1790. (Pach Zsigmond Pál (főszerk.): Magyarország története tíz kötetben. 4. kötet.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989. 682 – 684. o.

Digitális cédulák:³¹¹

Magyar Országos Levéltár, Budapest, A57 Libri regii, rekord: 33.99, 33.235, 33.251, 33.294, 33.347, 34.19, 34.21, 34.245, 35.101, 35.160, 35.182, 35.228, 36.116, 36.170, 36.290, 36.358, 36.380, 36.393, 37.222, 37.230, 37.240, 37.328, 39.16, 39.64, 39.99, 39.128, 39.241, 39.269, 41.188, 41.291, 42.207/y, 43.64, 43.200, 43.224, 44.19, 45.35, 45.63, 45.109, 46.171, 47.328, 50.52, 50.64, 52.196, 60.87/a

Adatbázisok:

- Diaeta adatbázis³¹²

³¹¹ Elérhetőek a következő címen: <http://mol.arcanum.hu/digdat/opt/a090302.htm?v=moldigdat&a=start&al=> 2011. április 16.

³¹² Elérhető a következő címen: <http://szijarto.web.elte.hu/diaeta-index.html> 2011. április 16.

Mellékletek

1. melléklet: Rangemelésben részesült új arisztokraták 1720 és 1759 között³¹³

Bárai rangemlések			
Jokay de Pohroncz-Szelepcsény	János	bárá	1720.03.10.
Babocsay	Pál	bárá	1720. 09.
Szentiványi de Szentiván et Bethlenfalva	János	bárá	1721. 01.15.
Mesko	Ádám	bárá	1721.07.12.
Mesko	Jakab	bárá	1721.07.12.
Mesko	Katalin	bárá	1721.07.12.
Barkóczy de Szala	Zsigmond	bárá	1722.01.23.
Poncz ab Engelshoffen	Ferenc Lipót	bárá	1722.08.10.
Újváry	László	bárá	1722.08.10.
Újváry	Ádám	bárá	1722.08.10.
Sigray de Felső et Alsósurány	József	bárá	1724.05.26.
Sztáray de Nagymihály	Imre# ³¹⁴	bárá	1725.06.23.
Szluha de Iklad	Ferenc	bárá	1726.08.25.
Abbate	Rókus Lipót	bárá	1726.12.23.
Luzsénszky de Riglicze	László István	bárá	1727.05.20.
Luzsénszky de Riglicze	Imre	bárá	1727.05.20.
Luzsénszky de Riglicze	Ferenc	bárá	1727.05.20.
Luzsénszky de Riglicze	János	bárá	1727.05.20.
Luzsénszky de Riglicze	Sándor	bárá	1727.05.20.
Szelecky	Márton	bárá	1727.10.22.
Sigray de Felsősurány	János	bárá	1728.12.10.
Sigray de Felsősurány	László	bárá	1728.12.10.
Száraz	György	bárá	1731.04.27.
Gyulay	Ferenc#	bárá	1732.05.12.
Grassalkovich	Antal#	bárá	1732.05.26.
Zichy	Ádám	bárá	1732.09.29.
Splényi	Gábor Antal	bárá	1735.02.02.
Patachich de Zajezda	Antal	bárá	1735.05.21.
Patachich de Zajezda	István	bárá	1735.05.21.
Patachich de Zajezda	László	bárá	1735.05.21.
Patachich de Zajezda	Miklós özvegye	bárá	1735.05.21.
Orczy	István	bárá	1736.07.05.
Vajay de Vaja	István	bárá	1740.12.01.

³¹³ A táblázatban szereplő adatok a Királyi Könyvekhez tartozó digitális cédulákról származnak. (<http://mol.arcanum.hu/digdat/opt/a100513.htm?v=moldigdat&a=start&a1=> 2011. április 16.)

³¹⁴ A #-tel jelölt személyek a bárók és a grófok között is megtalálhatóak.

Vajay de Vaja	László	báró	1740.12.01.
Malonyai	János	báró	1740.12.01.
Dőry de Jobbaháza	Ferenc	báró	1741.05.16.
Nikházy	Mária	báró	1741.05.16.
Szentmiklós de Primócz	István	báró	1741.09.25.
Jeszenszky de Kisjeszen et Nagyjeszen	Antal	báró	1741.12.12.
Jászy de Kutnar	Pál	báró	1749.04.21.
Mednyanszky de Medgyes	Antal	báró	1750.08.25.
Chiolich de Löwensberg	György Farkas	báró	1753.09.17.
Hunyady de Kéthely	János	báró	1755.03.24.
Siskovics	József	báró	1756.03.15.
Koller de Nagymánya	Ferenc	báró	1758.11.26.
Dőry de Jobbaháza	László	báró	1759.09.11.
Dőry de Jobbaháza	András	báró	1759.09.11.
Grófi rangemelések			
Esterházy de Galantha	László	gróf	1721.12.07.
Esterházy de Galantha	János	gróf	1721.12.07.
Gyulay	Ferenc#	gróf	1735.03.30.
Grassalkovich de Gyarak	Antal#	gróf	1743.04.05.
Sztáray de Nagymihály	Imre#	gróf	1747.04.06
Dessewffy de Csernek	József	gróf	1754.12.20.
Fekete de Galantha	György	gróf	1758.11.26.

2. melléklet: A vizsgált új arisztokraták és gyermekeik házastársai³¹⁵

a. Első csoport

Rangemelt személy	Házastárs	Gyermek	Gyermek házastársa
Jokay János	<i>Schédy Mária</i>	Zsuzsanna	br. Lehoczky Márton
		Anna Kata	<i>Oseczkyné</i>
		Mária Terézia	<u>br. Mitrovsky Erneszt</u>
		Mária Bora	nincs (hajadon)
		János Bálint	
		Emánuel	
Babocsay Pál	<i>Márffy Krisztina</i>	László	<u>gr. Styrum Amália</u>
		Ignác	br. Szluha Eleonóra
		Elek	
		József	
		Borbála	<i>Magyarosyné</i>
		Julianna	br. Vajay István
Szentiványi János	<i>Geltovics Klára</i>	József	
		Anna	br. Sennyey László
		Julianna	<u>gróf Stadniczky</u> ³¹⁶

³¹⁵ A táblázatban a következő jelöléseket alkalmaztam: Új arisztokrata – normál betű, köznemes – dőlt betű, hagyományos arisztokrata – vastagon kiemelt betű, idegen eredetű – aláhúzott betű.

		Teréz	br. Barkóczy Károly
Mesko Ádám	<i>Körtessy Mária</i>	Éva	
		Mária	
		Terézia	
		Franciska	
Mesko Jakab	<i>Hegymeghy Borbála</i>		
Mesko Katalin			
Barkóczy Zsigmond		Imre	gr. Erdődy Franciska
		Mihály	
		Sándor vagy Károly	br. Szentiványi Borbála
		Konsztancia	br. Perényi Sándor
Poncz Ferenc Lipót			
Újváry László	br. Száraz Erzsébet		
Újváry Ádám	nincs (valószínűleg fiatalon meghalt Ádám)		
Sigray József	<i>Gössinger Mária</i>	Károly	
		Lajos	
Sztáray Imre (gr.)	gr. Zichy Anna	Leopoldina	<i>Barkóczy János</i>
	<u>br. Desfagny de la Tournelle Teréz</u>	János Fülöp	<u>gr. Migazzi Bora</u>
		Anna Mária	
		Antal	
		Mihály	Haller grófnő
			gr. Esterházy Eleonóra
Szluha Ferenc	<i>Konkoly Thege Julianna</i>	György (gr.)	<u>gr. Sinzendorf Róza</u>
		János	nincs (jezsuitának állt)
		Eleonóra	br. Babocsay Ignác
Abbate Rókus Lipót			
Luzsénszky László István	római katolikus püspökként nem lehetett		
Luzsénszky Imre	<i>Gombos Ilona</i>	Alajos	<u>Matyasovszky Jozefa</u>
		Mária	Palocsay báró
		György	gr. Berényi Erzse
Luzsénszky Ferenc	Vass grófnő		
Luzsénszky János	<u>Nolten család tagja</u>	Károly	Almásy grófnő
		József	Weisz bárónő
Luzsénszky Sándor			
Szeleczy Márton	<i>Sokoray Mária Erzsébet</i>	nincs (kihalt)	

³¹⁶ Nagy Iván még nem tudta pontosan kinek lehetett a házastársa Stadniczky, de kizárásos alapon, csak Juliannát vehette el.

Sigray János		nincs	
Sigray László			
Száraz György	<i>Daróczy Katalin</i>	Antal	
		Tamás	
		Julianna	br. Rudnyánszky József
		Anna Mária	<u>Prenner János</u>
		Erzsébet	br. Újváry László
		Kata	
Gyulay Ferenc (gr.)	<i>Falussy Borbála</i>	valószínűleg nincs	
Grassalkovich Antal (gr.)	<i>Lang Erzsébet</i>	Antal	hcg. Esterházy Anna Mária
	br. Klobusiczky Krisztina	Franciska	gr. Draskovich János
	br. Klobusiczky Terézia	Erzse	gr. Esterházy Ferenc
		Klára	gr. Esterházy Gábor
		Teréz	gr. Forgách Gábor
Zichy Ádám		nincs (kihalt)	
Splényi Gábor Antal	gr. Berényi Kata	László Ignác	br. Mesko Anna
		Ferenc József	nincs (váci püspök) ³¹⁷
		Gábor Antal	br. Orczy Zsuzsi
			br. Ghillányi Julianna
		Mária	gr. Klobusiczky
		Zsófia	<u>gr. Van der Náth Gerhard</u>
		Éva	
		János	gr. Klobusiczky Franciska
		Mihály	
		József	gr. Újfalussy Gabriella
		Mária Anna	br. Eötvös Miklós
		Terézia	gr. Almásy Ignác
Patachich Antal			
Patachich István	<u>br. Kulmer Anna Mária</u>		
Patachich László			
Patachich Miklós özvegye			
Orczy István	<i>Petrovay Zsuzsanna</i>	Lőrinc	br. Podmaniczky Judit
			<u>br. Ostroluzzi Judit</u>
			<u>br. Laffert Anna</u>
		Anna	
		Kristóf	
gr. Esterházy László	<i>Horváth Kata</i>	Julianna	
		Ferenc	

³¹⁷ N. I.: X.

		Ádám	gr. Berényi Erzse
		Sándor	
gr. Esterházy János	gr. Berényi Bora	Imre	<u>gr. Traun Anna Mária</u>
		Bora	gr. Csáky János
		Zsófia	gr. Szunyogh János
		Klára	<u>gr. Castiglioni Eduin</u>
		Anna Mária	<u>gr. Pachtain</u>
		Dániel	<i>Gyulafi Bora</i>
			gr. Erdődy Anna

b. Második csoport

Rangemelt személy	Házastárs	Gyermek	Gyermek házastársa
Vajay István	br. Babocsay Julianna	nincs	
Vajay László	<i>Borcsányi Mária</i>	nincs (a család benne kihalt)	
Malonyai János			
Dőry Ferenc (gr.)	br. Sennyey Klára	Teréz	br. Andrassy István
	<i>Bay Klára</i>	Gábor	br. Eötvös Kata
Nikházy Mária	lényegében nincs ³¹⁸		br. Sennyey Borbála
Szenmiklósy István			
Jeszenszky Antal	gr. Nyáry Mária	nincs	
Jászy Pál		nincs	
Mednyánszky Antal	br. Révay Rozália	Zsófia	<u>br. Buccow György</u>
		László	gr. Esterházy Jozefina
Chiolich György Farkas	nincs (zengg-modrusi püspök)		
Hunyady János	gr. Pálffy Terézia	József	<u>hcg. Lichtenstein Henriett</u>
		Ferenc	gr. Zichy Julia
Siskovics József	br. Haruckern Borbála	nincs ³¹⁹	
Koller Ferenc	<i>Paluska Julianna</i>	Ferenc	<u>Rosenberg hercegi család tagja</u> ³²⁰
		Ignác	nincs (veszprémi püspök)
		lányok ³²¹	

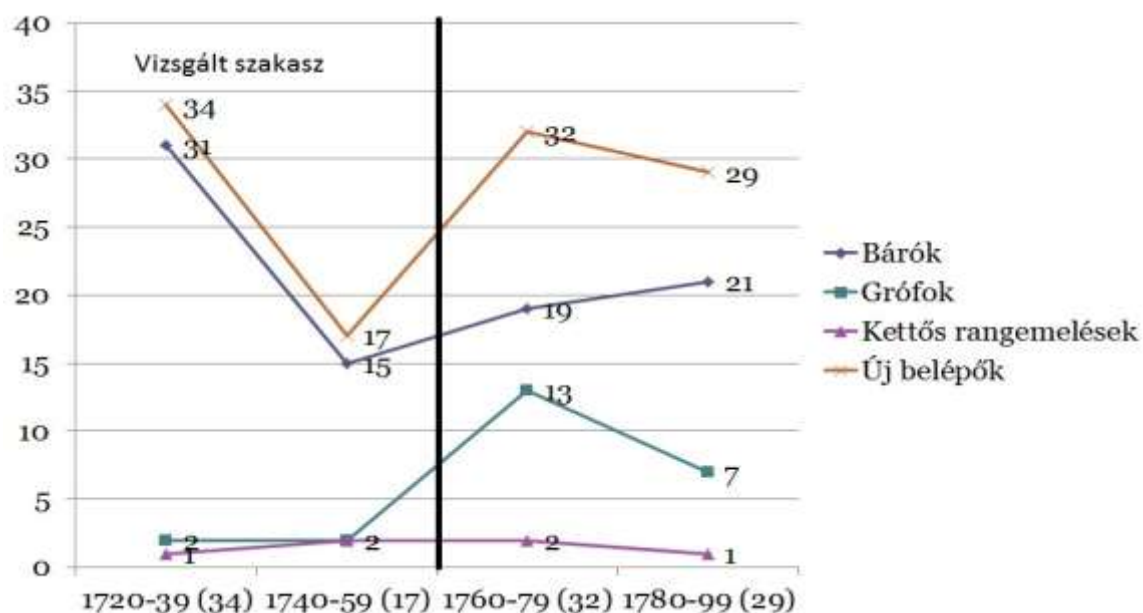
³¹⁸ Dőry András 1730-ban, tehát a rangemelés dátuma előtt meghalt, így nem veszem figyelembe. N. I.: III.

³¹⁹ Később Siskovics József grófi rangemelésben részesült, majd utódok nélkül meghalt, így Siskovics Imre nevű rokonára ruházták át főnemesi címét. MOL A 57 Libri regii rekord:52.196 vagy A 57 - Magyar kancelláriai levéltár - Libri regii - 52. kötet - 446-447. o.

³²⁰ A Rosenberg családból került ki Koller Ferenc második felesége, az első neve nem ismert.

Dőry László	br. Sennyey Julianna	Krisztina	<u>br. Bremer Antal</u>
		Júlia	<i>Bodó György</i>
		László	<u>Erhard Karolin</u>
Dőry András	<u>br. Dumaney Zsófia</u>	Antónia	<i>Dőry Ferenc</i>
		Antal	kihalt
		Anna Mária	<u>Zvonechik Alajos</u>
gr. Dessewffy József		Ferenc	gr. Forgách Ludmilla
gr. Fekete György	<i>Niczky Anna</i>	János	gr. Esterházy Mária

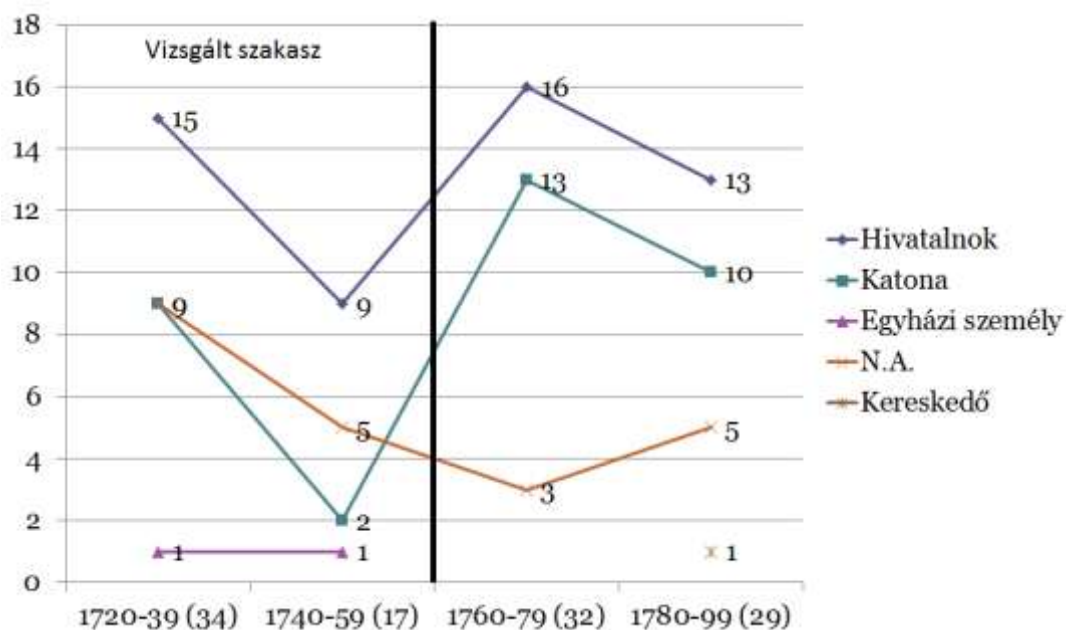
3. Melléklet: Az 1720 és 1799 között kiosztott címadományok időbeli eloszlása (kiemelve a jelen munkámban vizsgált 40 év)

4. Melléklet: Az 1720 és 1799 között felemelt személyek hivatáscsoportok szerinti megoszlása³²² (kiemelve a jelen munkámban vizsgált 40 év)

³²¹ Voltak lányai is, de nevük ismeretlen.

³²² Csak a rangemelésben részesült személyeket szerepeltettem.

5. melléklet: Az 1720 és 1739 között főnemesi címet nyert személyek és gyermekeik házassági stratégiája (számszerűsítve)

	Kőznemes	Új arisztokrata	Hagyományos arisztokrata	Idegen eredetű házastárs	Összesen
Rangemelt személy (34)	14	2	5	3	24
Gyermekek (74) ³²³	4	17	18	13	52
Összesen (108)	18	19	23	16	76

6. melléklet: Az 1740 és 1759 között főnemesi címet nyert személyek és gyermekeik házassági stratégiája (számszerűsítve)

	Kőznemes	Új arisztokrata	Hagyományos arisztokrata	Idegen eredetű házastárs	Összesen
Rangemelt személy (17)	4	1	6	1	12
Gyermekek (16) ³²⁴	2	1	6	6	15
Összesen (33)	6	2	12	7	27

³²³ A 74 főből nem sikerült kivonnom a felnőttkor eléérése előtt elhunyt gyermekeket, de valószínűsíthető, hogy annál a 24 főnél, akikenél nem találtam a házastársra, vagy annak hiányára vonatkozó információt, jelentős tényezőnek számíthatott a korai halálozás.

³²⁴ Koller Ferenc ismeretlen számú lányait itt egyáltalán nem szerepeltetem, Koller Ignácot viszont igen, bár ő veszprémi püspök volt.